

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра економічної кібернетики та інформатики

Всеукраїнська наукова Інтернет-конференція

**"Економічна кібернетика –
інженерія економіки (випуск 22)"**

27-28 вересня 2013 р.

Тернопіль – 2013

Всеукраїнська наукова Інтернет-конференція "Економічна кібернетика – інженерія економіки (випуск 22)" / Збірник тез доповідей: випуск 22 (27-28 вересня 2013 р., м. Тернопіль). – Тернопіль: Тайп, 2013. – 52 с.

Збірник тез доповідей підготовлено за матеріалами Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції (випуск 22) кафедри економічної кібернетики та інформатики Тернопільського національного економічного університету від 27-28 вересня 2013 р.

Організаційний комітет: д-р екон. наук, професор Ляшенко О.М. – голова оргкомітету, завідувач кафедри ЕКІ ТНЕУ;
д-р фіз.-мат. наук, професор Боднар Д.І. – професор кафедри ЕКІ ТНЕУ;
д-р екон. наук, професор Гуцайлюк З.В. – професор кафедри обліку у виробничій сфері ТНЕУ;
д-р фіз.-мат. наук, професор Недашковський М.О. – завідувач кафедри програмної інженерії ТНТУ імені Івана Пулюя;
д-р техн. наук, професор Рогатинський Р.М. – проректор з наукової роботи ТНТУ імені Івана Пулюя;
канд. екон. наук, доцент Мачуга Р.І. – секретар конференції, доцент кафедри ЕКІ ТНЕУ.

Друкується на підставі рішення кафедри економічної кібернетики та інформатики ТНЕУ, протокол № 3 від "1" жовтня 2013 р.

Відповідальний за випуск: д-р екон. наук, професор Ляшенко О.М.

Тексти матеріалів конференції подаються в авторській редакції. Відповідальність за точність, достовірність і зміст поданих матеріалів несуть автори.

Наша адреса: 46020, м. Тернопіль, майдан Перемоги, 3, к. 2210.

URL Інтернет-конференції: <http://www.konferenciaonline.org.ua/>

Секція 1. Інформаційні системи і технології

Алпатов С.М.

Національний авіаційний університет, м. Київ

Кафедра економічної кібернетики, студент

Науковий керівник: Іванченко Н.О.

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ФАЙЛОВИХ І ДИСКОВИХ СИСТЕМАХ

Диски та файлові системи, використовувані для впорядкованого зберігання даних на дисках, часто являють собою останній «острівець стабільності», на якому знаходить порятунок користувач після несподіваного краху системи, що зруйнував результати його праці, отримані за останні декілька хвилин або навіть годин, але не збережені на диску. Однак ті дані, які користувач записував протягом свого сеансу роботи на диск, залишаться, швидше за все, неушкодженими. Ймовірність того, що система при збої живлення або програмної помилки в коді будь-якого системного модуля буде виконувати осмислені дії по знищенню файлів на диску дуже мала. Тому при перезапуску операційної системи після краху більшість даних, що зберігаються у файлах на диску, як і раніше коректні і доступні користувачеві. Коди і дані операційної системи також зберігаються у файлах, що і дозволяє легко її перезапустити після збою, не пов'язаного з відмовою диска або пошкодженням системних файлів.

Всі сучасні системи мають відмовостійкість від 99,9% і до 99,9999%. Ця градація дає нам змогу матеріалізувати абстрактне поняття відмовостійкості. Отже, 99,9% дає нам змогу бути впевненими у тому, що система буде непрацездатна не більше 24 годин, а 99,9999% забезпечить відмовостійкість до 1-2 секунди на рік.

Будь-яка операція над файлом (створення, видалення, запис, читання і т.д.) може бути представлена у вигляді деякої послідовності підоперацій. Наслідки збою живлення або краху операційної системи залежать від того, яка операція введення-виведення виконувалася в цей момент, в якому порядку виконувалися підоперації і до якої підоперації просунулося виконання операції до цього моменту. Розглянемо, наприклад, наслідки збою при видаленні файлу у файловій системі FAT. Для виконання цієї операції потрібно помітити як недійсний запис про цей файл в каталозі, а також відновити всі елементи FAT, які відповідають кластерам видаленого файлу. Припустимо, що збій живлення стався після того, як було оголошено недейсним запис в каталозі і відновили кілька (але не всі) елементи FAT. У цьому випадку після збою файлова система зможе продовжувати нормальну роботу, за винятком того, що кілька останніх кластерів вилученого файлу будуть тепер «вічно» позначені зайнятими. Гірше було б, якби операція видалення починалася з обнулених елементів FAT, а коригування каталогу відбувалася б пізніше. Тоді при виникненні збою між цими підопераціями вміст каталогу не відповідало би дійсному стану файлової системи: файл начебто існує, а насправді його немає. Виправлений запис в каталозі містить адресу кластера, який вже оголошений вільним і може бути

призначений іншого файлу, а це в свою чергу може призвести до різного роду колізій.

Некоректність файлової системи може виникати не тільки в результаті примусового переривання операцій введення – виведення, виконуваних безпосередньо з диском, але і внаслідок порушення роботи дискового кеша. Кешування даних з диска припускає, що протягом деякого часу результати операцій введення - виведення ніяк не позначаються на вмісті диска - всі зміни відбуваються з копіями блоків диска, тимчасово зберігаються в буферах оперативної пам'яті. У цих буферах осідають дані з файлів користувача та службова інформація файлової системи, така як каталоги, індексні дескриптори, списки вільних, зайнятих і пошкоджених блоків і т.п.

Для узгодження вмісту кеша і диска час від часу виконується запис всіх модифікованих блоків, що знаходяться в кеші, на диск. Виштовхування блоків на диск може виконуватися або за ініціативою менеджера дискового кешу, або з ініціативи додатки. Менеджер дискового кешу витісняє блоки з кешу в наступних випадках :

- якщо необхідно звільнити місце в кеші для нових даних;
- якщо до менеджера надійшов запит від якої програми або модуля ОС на запис зазначених у запиті блоків на диск ;
- при виконанні регулярного, періодичного скидання всіх модифікованих блоків кешу на диск (як це відбувається, наприклад, в результаті роботи системного виклику sync в ОС UNIX) .

Крім того, в розпорядження додатків зазвичай надаються засоби, за допомогою яких вони можуть запросити у підсистеми введення-виведення операцію наскрізний запису: при її виконанні дані негайно і практично одночасно записуються і на диск, і в кеш.

Незважаючи на те що період повного скидання кешу на диск зазвичай вибирається вельми коротким (порядку 10-30 секунд), все одно залишається висока ймовірність того, що при виникненні збою вміст диска не повною мірою буде відповідати дійсному стану файлової системи- копії деяких блоків з оновленим вмістом система може не встигнути переписати на диск. Для відновлення некоректних файлових систем, що використовують кешування диска в операційних системах передбачаються спеціальні утиліти, такі як fsck для файлових систем s5/uf, ScanDisk для FAT або Chkdsk для файлової системи HPFS. Проте, обсяг невідповідностей може бути настільки великим, що відновлення файлової системи після збою за допомогою стандартних системних засобів стає неможливим.

Література

1. IBM Redbooks [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.redbooks.ibm.com/redbooks/pdfs/sg245470>. – Заголовок з екрану.
2. Алпатов С.М. Використання мобільних додатків як додаток до сучасних інформаційних систем.: Інформаційні технології, системний аналіз і моделювання соціоекологоекономічних систем / С.М. Алпатов. Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції 16-18 жовтня 2012р. – К.: НАУ, ІЕМ, 2012. – С. 40-42.
3. Черняк О.І. Системи обробки економічної інформації: Підручник / О.І. Черняк, А.В. Ставицький, Г.О. Чорноус. – К.: Знання, 2006. – 447 с.

УДК 621.307.13

¹Божко К.М., ²Морозова І.В., ³Федченко Н.А.
 НТУУ "Київський політехнічний інститут", м. Київ
 Кафедра наукових, аналітичних та екологічних приладів і систем
^{1,2}Старший викладач, ³Студентка

ЗАСТОСУВАННЯ ЕКВІВАЛЕНТНИХ СХЕМ В МЕТОДАХ ІНФРАЧЕРВОНОЇ ТЕРМОГРАФІЇ СОНЯЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ

Інфрачервона термографія дозволяє виявляти дефекти сонячних елементів (СЕ) при нагріванні їх темновим струмом за розподілом температури на поверхні. В місцях розташування дефектів виявляють локальні зони перегріву («гарячі точки», рис. 1).

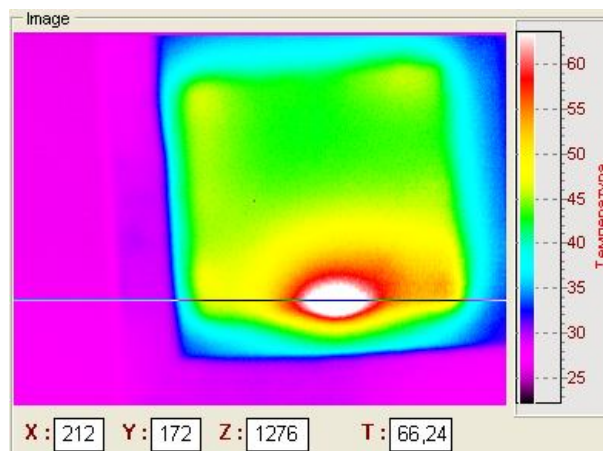

Рис. 1 Температурне поле сонячного елемента

На рис. 1 видно, що локальне місце перегріву розташоване в нижній частині зображення СЕ, яке було отримано термографом в лабораторії КПІ і оброблено комп'ютерною програмою. Місце перегріву (яскраво-білого кольору) знаходиться на горизонтальному маркері і в точці з координатами $X = 212$, $Y = 172$ має температуру $T = 66,24$ °С.

Традиційно для опису процесів протікання струмів в СЕ застосовують еквівалентну схему [1]. Нами запропоновано різні варіанти еквівалентних схем для аналізу відомого методу термографії [2] та обґрунтування власного методу.

Для аналізу методу термографії СЕ на основі нагрівання їх прямим темновим струмом [2] нами розглянуто розширену еквівалентну схему СЕ, яка складена із діода, послідовного опору R_{Π} та опору шунта $R_{\text{ш}}$. В запропонованому нами варіанті еквівалентної схеми враховано додатково опір дефекту $R_{\text{деф}}$ та опір діоду у відкритому стані $R_{\text{діоду}}$ (рис. 2).

Величини опорів еквівалентної схеми (рис. 1) мають співвідношення:

$$R_{\Pi} < R_{\text{діоду}} \ll R_{\text{деф}} < R_{\text{ш}} \quad (1)$$

СЕ – це фотодіод, який має розподілену по площі структуру. Якщо представити цю структуру як сукупність діодів із паралельним з'єднанням, то при прямому включенні струм пройде переважно через ті діоди, які мають найменший опір $R_{\text{діоду}}$ або через місця дефектів типу паразитних діодів Шоттки [1].

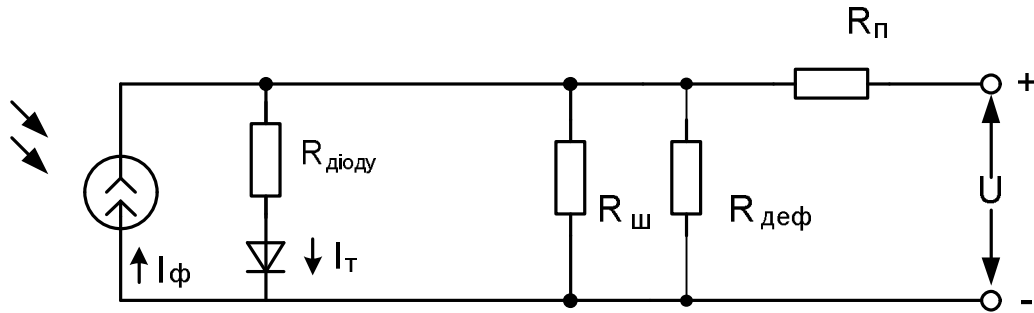

Рис. 2. Еквівалентна схема сонячного елемента за наявності дефекту:
 I_{ϕ} – фотострум, I_T – темновий струм

Нами також розроблені еквівалентні схеми при підключенні СЕ до зовнішнього джерела за прямою та зворотною схемами.

Практична цінність еквівалентних схем СЕ доведена аналізом методів термографічного вимірювання температурного поля при нагріванні СЕ прямим та зворотним темновим струмом. Метою цих методів є виявлення та контроль дефектів і, як результат, – покращення експлуатаційних характеристик СЕ.

Література

1. Antonio Luque, Steven Hegedus. Handbook of Photovoltaic Science and Engineering. – Wiley.: – 2003. – 1166 p.
2. Ali Ibrahim. Dark Current -Voltage Characteristics and Lock-in Thermography Techniques as Diagnostic Tools for Monocrystalline Silicon Solar Cells // International Journal Of Renewable Energy Research, IJREP, Vol.1, № 3, – 2011. – Pp. 60-65.

Дегтяренко В.І.

*Національний авіаційний університет, м. Київ
 Кафедра економічної кібернетики, ст. гр. КБ-410
 Науковий керівник: Іванченко Н.О.*

МЕТОДИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В ЕКОНОМІЦІ

Сучасні інформаційні технології, системи штучного інтелекту дозволяють значну частку інтелектуальної роботи та роботи із систематизації даних окремої людини, що працює в науково-технологічній сфері, взяти на себе. Вони дають можливість звільнити людину від кропіткої діяльності. Це може посилити науково-дослідний потенціал науково-дослідних колективів, зробити можливим існування незалежних наукових груп, що раніше залежали від багатьох допоміжних структур та супроводжуючих підрозділів, які раніше ретельно опрацьовували великі масиви інформації, оформляли її в досить компактних конфігураціях [1].

Банки застосовують системи штучного інтелекту в страховій діяльності під час гри на біржі і управлінні власністю. У серпні 2001 року роботи виграли у людей в імпровізованій боротьбі з трейдингу (BBC News, 2001 р.). Методи ретельного розпізнавання образів, часто застосовують при оптичному і акустичному розпізнаванні, медичній діагностиці, спам-фільтрах, у системах

визначення цілей, а також для забезпечення низки інших задач національної безпеки.

Розробники комп'ютерних ігор вимушені застосовувати штучний інтелект тої чи іншої міри пропрацьованості. Стандартними задачами штучного інтелекту в іграх є відшукування шляху в двовимірному або тривимірному просторі, подолання перешкод, імітація поведінки бойової одиниці, розробка вірної економічної стратегії і так далі [2].

У комп'ютерних науках проблеми штучного інтелекту розглядаються з точки зору моделювання експертних систем і баз знань. Під базами знань мається на увазі сукупність даних і правил виводу, що допускають логічний висновок і логічно осмислену обробку інформації. У цілому дослідження методів штучного інтелекту в комп'ютерних науках спрямовані на створення, розвиток і експлуатацію інтелектуальних інформаційних систем, а проблема підготовки користувачів і розробників таких систем вирішуються підготовленими фахівцями інформаційних технологій [3].

Кінцевою метою досліджень з питань штучного інтелекту є розкриття таємниць мислення та створення моделі мозку. Безкомпромісна можливість моделювання інтелектуальних процесів впливає з основного гносеологічного висновку кібернетики, який полягає у тому, що кожен функцію мозку, будь-яку розумову активність, описану мовою з суворо однозначною семантикою за допомогою конкретного числа слів, в принципі можна передати електронній обчислювальній машині [2].

Основними проектами семантичної мережі українських розробників є:

– WordNet – семантичний словник для англійської мови. Він містить слова англійської мови, які розбито на групи синонімів – синсети, та коротке загальне визначення із семантичними стосунками між цими словами. Цілями такої мережі є: по-перше, це створення, взаємодоповнюючих одне одного, словника і тезауруса, а по-друге, сприяння автоматичного аналізу текстів та розробок в галузі штучного інтелекту. Основні інструменти бази даних і програмного забезпечення було випущено під BSD-подібною ліцензією, що допускає вільне завантаження та використання. База даних також може переглядатися в режимі он-лайн.

– Проект UWN – це науково-дослідний проект, що присвячений створенню лексико-семантичної онтологічної бази знань української та російської мови. Як основу для побудови онтології мережа використовує характерні для сімейства WordNet структурні елементи: синсети та комплекси семантичних і лексичних зв'язків. Ігноруючи схожість логічних структур, архітектурно створювана в проекті онтологія суттєво відрізняється як від області типу WordNet, так і від інших проектів, що можуть розглядатися як бази фронтальних знань доступних для автоматичного використання (ConceptNet, Сус, Wikipedia). З точки зору архітектури, проект UWN відноситься до онтологій створених на базі СУБД, що дало змогу поєднати в одному місці дані про зовнішній світ та логіку їх обробки [3].

З вище сказаного можна виокремити те, що конструктивним є використання методів штучного інтелекту для створення нових систем обробки великих масивів поточної інформації, внесення коректних змін інтелектуальною системою в алгоритми в процесі розрахунків з одного боку

для підвищення точності інформації, а з другого – для заощадження ресурсів, зокрема для скорочення часу розрахунків, пошуку даних, формуванню на базі такого пошуку статистичних розподілів та класифікацій.

Література

1. Куклин В.М. Заражение разумом, или пути создания искусственного интеллекта / В.М. Куклин [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www-csd.univer.kharkov.ua/chairs/16/115>.
2. Субботін С.О. Подання й обробка знань у системах штучного інтелекту та підтримки прийняття рішень: Навчальний посібник / С.О. Субботін. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2008. – 341 с.
3. Глибовець М.М. Побудова україномовної онтології засобами СУБД / М.М. Глибовець, О.О. Марченко, А.О. Никоненко // Наукові записки. Національний університет "Кієво-Могилянська академія". – Том 86: Комп'ютерні науки. – 2008. – С. 46-50.

*Спірін С.А., магістр; Кормановський С.І., канд. техн. наук, доцент
Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця*

СУЧАСНІ МЕТОДИ І ЗАСОБИ ОБРОБКИ ТА РОЗПІЗНАВАННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Інформатизація усіх сфер життя – це всезагальний та необхідний процес, який забезпечує становлення інформаційного суспільства в Україні. Однак, сучасні процеси інформатизації, набуваючи глобального характеру, повинні орієнтуватися не лише на традиційні підходи. Значно актуалізуються процеси створення новітніх інтелектуальних інформаційних технологій (ІТ).

Інтелектуальні інформаційні технології – це високі інформаційні технології, які моделюють та відтворюють елементи інтелекту людини. ІТ – об'єктивна реальність, проте при їх створенні є проблеми та труднощі. Одна із основних – обмежені можливості сучасних обчислювальних машин. Це пояснюється рядом причин. Однією із них є необхідність переходу до ІТ, які базуються на паралельних обчисленнях. Під терміном “паралельні обчислення” необхідно розуміти сукупність питань, які відносяться до створення ресурсів паралелізму в процесах вирішення задач та гнучкого керування реалізацією цього паралелізму з метою досягнення найбільшої ефективності використання обчислювальної техніки.

Паралельність – це загальна закономірність всього реального. Чи йдеться про явища в природі, про складні технічні процеси, чи навіть, про зміни в суспільстві, завжди вони надзвичайно паралельні. Паралельність має цікаві вияви не лише в конкретному фізичному світі, а й в абстрактних процесах. Людський мозок працює також паралельно. Причиною вищої продуктивності мозку, порівняно з супер-ЕОМ, є паралельна обробка інформації. А тому, одним із основних напрямів збільшення ефективності засобів цифрової обчислювальної техніки є пошук архітектурних рішень, які б сприяли реальному переходу від послідовної машини фон Неймана до паралельного виконання основних та допоміжних процесів в обчислювальних системах. Це потребує переосмислення ідей Ч. Бебіджа про логічну структуру

обчислювальних машин і переходу на інші фізико-технологічні основи подання інформації, наближення її до природного паралельного перетворення й ієрархічної обробки [1-4].

Паралельні суперкомп'ютери належать до найновітніших розробок в галузі обчислювальної техніки. Це стимулює фахівців, що мають певний досвід у розробці паралельних алгоритмів, програм, структурних та системних рішень паралельної обчислювальної техніки до постановки нових задач в сфері застосування паралельних систем. Ще однією важливою причиною, що обумовлює обмежені можливості сучасних обчислювальних машин є те, що вони погано оперують з візуальною інформацією, образами [5].

Сучасні прогресивні інформаційні технології наближаються за своїми можливостями до однієї з найважливіших науково-технічних проблем – створення на рівні людського сприйняття та мислення засобів обробки та розпізнавання візуальної інформації (ВІ). Для їх подальшого розвитку необхідно створити формальні методи опису ВІ в контексті розвитку складних систем перетворення, обробки та розпізнавання інформації.

В процесі роботи автоматизованих систем управління чітко відслідковуються три етапи. На першому етапі вирішується задача розпізнавання ситуації чи явища, на другому – відповідно до критеріїв, приймається рішення, на третьому етапі реалізується рішення та здійснюється управління. Таким чином, системи розпізнавання є базою побудови і функціонування автоматичних та автоматизованих систем управління практично всіх класів. Обробка та розпізнавання зображень широко використовуються в різних галузях науки і техніки, де застосовують різноманітні методи обробки, ідентифікації і розпізнавання двовимірних і тривимірних зображень. Ідентифікація зображень складається з порівняння результатів аналізу описів ознак з геометричними даними об'єктів. Структурно-символьний опис містить відомості про тип і форму, положення й орієнтацію об'єкта в полі зору відеодатчика, які використовують для зіставлення сцени та ідентифікації з еталонами. Однією з центральних задач автоматизованих систем розпізнавання образної інформації є ідентифікація схожих об'єктів, які швидко рухаються у просторі в реальному часі. Однак такі складні задачі розпізнавання важко вирішити методами телевізійно-обчислювальної техніки. Оптико-електронні методи розпізнавання дуже вигідно відрізняються від інших методів і систем обробки інформації тим, що вони мають можливість побудови систем з багатоканальною обробкою динамічних зображень в реальному часі. Ці методи доцільно застосовувати з метою попередньої обробки зображень (фільтрація, виділення контуру і т.п.) для формування первинних параметрів опису вхідного образу. Для підвищення оперативності і якості такого розпізнавання необхідно ввести геометричні ознаки, які можна сформулювати із силуетного контура зображення [6-7].

Для вирішення задач розробки як автоматичних, так і автоматизованих систем управління, наука часто використовує, в якості зразка, процеси інтелектуальної діяльності людини, реалізуючи у вигляді пристроїв чи алгоритмів якісь сторони людського мислення.

Такий підхід при вирішенні складних задач найбільш раціональний тому, що протягом мільйонів років еволюційного розвитку людина довела до

високого ступеня досконалості свої можливості вирішувати задачі управління. Більше половини всієї інформації людина отримує через зір. Тому обробка та розпізнавання візуальної інформації широко використовується в різних галузях науки і техніки. Наприклад, в криміналістиці, в локації, в медицині та біології, в робототехніці при аналізі сцен, в контролі матеріалів та середовищ.

У звичайній практиці обробки зображень різноманітність розв'язуваних задач завжди перевищує можливість існуючих методів і засобів апаратної обробки. Тому створення вузько спеціалізованих систем в широкому розумінні менш ефективне, ніж створення універсального методу і універсальних засобів апаратної обробки з підвищеною адаптацією до інформаційної задачі або до варіації завадосигнальних обставин.

Література

1. Кожем'яко В.П. Паралельно-ієрархічні мережі як структурно-функціональний базис для побудови спеціалізованих моделей образного комп'ютера: Монографія / В.П. Кожем'яко, Л.І. Тимченко, А.А. Яровий. – Вінниця: «УНІВЕРСУМ - Вінниця», 2005. – 161 с.
2. Кожем'яко В.П. Наукова концепція образного відео-комп'ютера око-процесорного типу в контексті сучасної методології штучного інтелекту / В.П. Кожем'яко, А.А. Яровий // Оптико-електронні інформаційно-енергетичні технології. – 2001. – № 2. – С. 84-89.
3. Абакумов В.Г. Распознавание визуальной информации в автоматизированных системах / В.Г. Абакумов, С.Г. Антощук, В.Н. Крылов // Электроника и связь. – 2003. – № 19. – С. 46-48.
4. Кожем'яко В.П. Погляд на природу штучного інтелекту / В.П. Кожем'яко // Вісник ВПІ. – 1997. – №1. – С. 26-30.
5. Кожем'яко В.П. Організація високопродуктивних засобів вводу графічної інформації на базі оптоелектронних матричних однорідних процесорів / В.П. Кожем'яко, С.М. Білан, О.В. Чернецька // Вісник ВПІ. – 1996. – № 4.
6. Кожем'яко В.П. Проблемно-орієнтовані оптоелектронні логіко-часові середовища розпізнавання зображень / В.П. Кожем'яко, С.І. Кормановський, С.М. Білан // Вісник ВПІ. – 1994. – № 4. – С. 17-20.
7. Кормановський С.І. Око-процесорна обробка та розпізнавання образної інформації за геометричними ознаками: Монографія / С.І. Кормановський., В.П. Кожем'яко. – Вінниця: «УНІВЕРСУМ - Вінниця», 2007. – 160 с.

Секція 2. Економічні науки

*Драбовський А.Г., канд. екон. наук, доцент
Львівська комерційна академія, м. Львів
Кафедра економічної теорії, здобувач*

**МЕЗОЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ КООПЕРАТИВНИХ СИСТЕМ ТА ЇХ
ЕФЕКТИВНА ЕЛАСТИЧНІСТЬ**

У сучасній економічній літературі чітко викристалізувалися чотири типові функціонально-рівневі інтерпретації кооперативних систем: вузька, широка, гіперширока та метагіперширока. Згідно гіперширокої функціонально-рівневої інтерпретації, кооперативні системи розглядаються як форма господарської, соціально-духовної, політичної та іншої діяльності людей-власників у межах певної кооперативної галузі. Таке трактування дає можливість формувати і розвивати далі мезоекономічну теорію кооперативних систем.

Центральне місце в мезоекономічному аналізі кооперативних систем займає проблема порівняльного вивчення їх ефективної еластичності. Якщо здійснити такий аналіз на фоні некооперативних систем, то очевидним висновком буде те, що кооперативні системи мають значно меншу еластичність економічної ефективності, ніж некооперативні. Однак це аж ніяк не означає, що кооперативні системи є менш ефективними від систем некооперативного порядку. Точніше, вони менш ефективні від некооперативних систем, але лише в економічному плані, однак більш ефективні в соціальному і соціально-духовному плані. Якщо брати до уваги інтегральну ефективність функціонування кооперативних систем, то вони інколи випереджають некооперативні. Але це стосується лише досконалих кооперативних систем. Саме тому, самозбереження кооперативного сектору національної економіки за нових ринкових умов повинно передбачити як необхідну передумову відновлення їх кооперативної природи.

Другим важливим напрямом мезоекономічного аналізу кооперативних систем є їх порівняльний аналіз у суто галузевому розрізі і з позицій їх галузевої структури. У складі кооперативних систем національної економіки виокремлюють виробничі, комерційні і споживчі кооперативні системи. Перші за своїм характером є квазікооперативними, другі – власне кооперативними, а треті – надкооперативними, чи гіперкооперативними. Їх відповідно можна кваліфікувати, як умовно-кооперативні, власне кооперативні і чисто кооперативні. Порівняльний аналіз цих систем необхідно здійснювати з позицій їх ефективної еластичності.

З усіх трьох типів кооперативних систем найбільш ефективними є виробничі системи, оскільки у них основним видом діяльності є виробнича, яка завжди, або майже завжди ефективніша за діяльність комерційну чи споживчу. У споживчих кооперативах також провадиться виробнича діяльність, однак її розміри обмежені, а основними видами діяльності є все-таки торгова і послугова. Така функціональна структура системи споживчої кооперації свідчить про те, що цей сектор національної кооперативної системи за характером є не лише споживчо-послужовим а й частково, комерційним, і навіть

виробничим. Залежно від співвідношення цих трьох сфер можна виокремити такі підвиди споживчого кооперативного сектору національної економіки: квазіспоживчі, власне споживчі та гіперспоживчі кооперативні системи.

У квазіспоживчих кооперативних системах досить значною є частка власне виробничої і частково комерційної діяльності, однак вони є додатковими, такими, що доповнюють споживчо-послугову. Такі кооперативні системи можна кваліфікувати як нечисті споживчі кооперативні системи. У власне споживчих кооперативних системах переважаючою є частка комерційної і споживчо-послугової діяльності, а виробнича відступає на задній план. Власне споживчі кооперативні системи можна кваліфікувати як умовно-чисті. У гіперспоживчих кооперативних системах частка виробничого сектору зведена до мінімуму. Такі кооперативні системи можна кваліфікувати як чисті споживчі кооперативні системи.

Здійснюючи порівняльний аналіз нечистих, умовно-чистих і чистих споживчих кооперативних систем, можна дійти до висновку, що за рівнем економічної ефективності нечисті системи значно перевищують умовно-чисті і чисті. Коефіцієнт ефективної еластичності у таких системах близький до одиниці. Умовно-чисті і чисті споживчі кооперативні системи значно поступаються за економічною ефективністю нечистим. Однак такий висновок справджується лише за умови, що ми їх оцінюємо тільки з суто економічних позицій. В соціальному та соціально-духовному відношенні вони характеризуються значно вищою ефективністю. І тому достатньо проблематичним є питання, які з усіх перелічених систем є більш ефективними. Щоб відповісти на нього, необхідно визначити їх інтегральну ефективність. Якщо соціально-духовна ефективність функціонування чистих споживчих кооперативних систем настільки перевищує аналогічний параметр нечистих споживчих кооперативних систем, наскільки їх економічна ефективність є нижчою, ніж останніх, то можна стверджувати, що нечисті, умовно-чисті і чисті споживчі кооперативні системи є однаково ефективними.

Література

1. Рехлецький Є.А. Кооперативний капітал в умовах переходу до ринку: Автореф. дис. канд. екон. наук / Рехлецький Є.А. – Львів: ЛНУ, 2002. – 20 с.
2. Рехлецький Є.А. Кооперативний капітал в умовах переходу до ринку: Дис. канд. екон. наук / Рехлецький Є.А. – Львів: ЛНУ, 2002. – 184 с.
3. Гелей С.Д. Теорія та історія кооперації: Підручник / С.Д. Гелей, Р.Я. Пастушенко. – К.: Знання, 2006. – 513 с.
4. Бабенко С.Г. та ін. Основи кооперації: навч. посібник / С.Г. Бабенко, С.Д. Гелей, Я.А. Гончарук, Р.Я. Пастушенко. – К.: Знання, 2004. – 470 с.
5. Бабенко С.Г. Трансформація кооперативних систем в перехідній економіці / С.Г. Бабенко. – К.: Наукова думка, 2003. – 332 с.

Жигало І.І.

*Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів
Кафедра менеджменту та міжнародного підприємництва, аспірант*

ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ В СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Галузь машинобудування об'єктивно вважається такою, що активізує науково-технічний прогрес, оптимізує структурні зрушення в економіці

стимулюючи при цьому розвиток багатьох інших галузей національних господарств. У світовій економіці домінують крупні машинобудівні компанії, ефективність діяльності і функціонування яких зіставно оцінюють не тільки за традиційними показниками (обсяг продажів, прибутковість тощо), але й за сформульованими на ринках капіталів та інвестицій ключовими критеріями (рівень капіталізації, розвиток інноваційно-технологічного і конкурентоздатного потенціалу, ефективність системи корпоративного управління тощо).

В умовах нестабільності і недостатньої передбачуваності зовнішнього економічного середовища, перманентних змін ринкової кон'юнктури традиційний економічний інструментарій (фінансовий й економічний аналіз) через надмірність своєї статичної методики інформаційно не забезпечує можливостей оперативного й адекватного реагування системою управління на зміни й очікування в економіці.

Невирішена частина загальної проблеми ефективності та дієвості впроваджуваних на вітчизняних машинобудівних підприємствах інструментарію стратегічного управління полягає у недостатній їх адаптації до специфіки й умов їхньої діяльності, об'єктивної неспроможності формувати конкурентоздатний потенціал розвитку.

На фоні недостатньо сприятливого зовнішнього середовища (стан і динаміка розвитку національної економіки), високої конкуренції на міжнародних ринках продукції машинобудування, керівництву вітчизняних машинобудівних підприємств потрібно мати чітку характеристику теперішнього стану підприємства і його потенціалу для оперативного реагування на загальноекономічні зміни та оцінювання можливостей самим генерувати зміни. Отримання об'єктивної аналітичної характеристики на галузевому і секторальному рівнях дає змогу з вищим ступенем вірогідності оцінити поточні можливості й окреслити стратегічні орієнтири розвитку підприємства на оглядову перспективу.

Конкретно визначений за функціональною спрямованістю вид стратегічного економічного інструментарію є невід'ємною складовою системи менеджменту будь-якого суб'єкта господарювання. В узагальненому розумінні під інструментарієм йдеться про зведені у певну систему (модель) методи, способи і механізми обґрунтування вибору тактичних і стратегічних дій за визначеними критеріями. Незважаючи на конкретне функціональне призначення певного виду управлінських інструментів, вони закономірно фокусуються на ідентифікації ретроспективного, поточного та перспективного стану підприємства.

Ретроспективний характер і зміст оцінно-аналітичних систем у практичній діяльності підприємств національної економіки, в т.ч. й на підприємствах машинобудівної галузі, загалом є достатньо врегульованим, обґрунтованим теоретичними розробками. Економічний інструментарій стратегічного плану, який пропонується для вітчизняних машинобудівних підприємств, запозичений із зарубіжних розробок і, відповідно, зорієнтований на компанії з високим рівнем фінансово-економічного та інноваційно-технологічного потенціалу, рентабельною діяльністю й очевидним передумовами розвитку.

Системи показників, що підлягає стратегічному інструментарію, узгоджується зі стратегічною картою розвитку та індикаторами використовуваних в цих компаніях систем збалансованих показників. У межах сформованої для таких цілей системи моніторингу верифікуються методи та бізнес-процеси управління, що створює базис для запровадження необхідних стратегічних змін на підприємстві [1, с. 300].

Для усунення проблем, пов'язаних з дефіцитом інформаційної бази, адаптацією типових моделей стратегічного характеру, вітчизняними науковцями пропонуються певні підходи у змінах їх концептуальної основи, зокрема залишити у переліку діагностуючих лише ті показники, які не є квазіпостійними для підприємства [2, с. 156], а для «забезпечення стратегічного фінансового моніторингу – застосовувати таблицю стратегічних індикаторів – сукупність незначної кількості показників, яка дозволяє ознайомитись зі станом та тенденціями розвитку системи, ідентифікувати їх спрямованість» [1, с. 300].

Незважаючи на те, що домінуючим функціональним спрямуванням оцінно-аналітичних систем діагностики та моніторингу є інформаційний та ідентифікаційний зміст у контексті пошуку можливих факторів розвитку, на теперішній час фінансово-аналітичні служби вітчизняних машинобудівних підприємств надають цьому інструментарію антикризового характеру, намагаючись за їх результатами сформулювати висновки про можливості функціонування підприємств взагалі.

В умовах сучасної нестабільної і непередбачуваної економіки, перманентної зміни ринкової кон'юнктури, адекватними й адаптивними в системі ефективного управління можуть вважатися ті системи стратегічної діагностики і моніторингу впроваджені на вітчизняних підприємствах машинобудування, які об'ємно застосовують методи непрямих вимірювань.

Література

1. Ситник Г. Концепція побудови системи фінансового моніторингу на підприємстві / Г. Ситник // Економічний аналіз. Збірник наукових праць Тернопільського національного економічного університету. – 2011. – Вип. 9., ч.1. – С. 297-300.
2. Зоріна О.А. Ключові показники ранньої фінансової діагностики акціонерних товариств / О.А. Зоріна // Вісник Львівської комерційної академії. Збірник наукових праць. Серія економічна. – 2011. – Вип. 35. – С. 156-160.

*Калініченко З.Д., канд. екон. наук, доцент
Донецький національний технічний університет, м. Донецьк
Кафедра економіки і маркетингу, доцент*

ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ І ЇЇ ВПЛИВ НА РЕАЛЬНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Світовий історичний досвід незаперечно доводить, що сталий розвиток підприємств у різних сферах бізнесу досягається за рахунок оперативного використання у своїй господарській діяльності відкриттів, винаходів та інших інновацій, що забезпечують стратегічні конкурентні переваги на ринку.

Концептуальний характер інноваційних процесів у бізнесі вимагає адаптації наявних у різних сферах методів, методик одержання й обробки

інформації щодо специфічних особливостей даних процесів на сучасному етапі. Це висуває додаткові вимоги до застосування міждисциплінарних підходів для досягнення необхідного ступеня узагальнення інформації про результати інноваційної діяльності підприємств.

Методологічним питанням організації інноваційної діяльності підприємств, проблемам оцінювання результатів такої діяльності присвячені чисельні публікації. Серед вітчизняних авторів виділимо праці Л.І. Федулової, Ю.В. Соболева, В.А. Василенко, С.А. Попова та інших авторів.

Однак, як відзначає Л.І. Федулова [2, с. 57], вибираючи актуальну інноваційну стратегію виробництва, багато підприємств усе ще випробовують проблеми з достовірною оцінкою ризику й оцінкою можливого синергетичного ефекту, як результату активізації діяльності.

Метою дослідження є систематизація теоретичних положень щодо стратегічної інноваційної діяльності підприємств, формування на цій основі методологічного інструментарію для оцінки ефективності інноваційної діяльності. Процес стратегічного планування сам по собі пов'язаний з високим ступенем узагальнення інформації, застосуванням концептуальних моделей. Значну роль у ньому відіграють елементи інтуїції, передбачення, оцінки. Тому конструктивною є побудова дослідження не на критиці існуючих підходів, а на прагненні до узагальнення досвіду, накопиченого в різних галузях науки, до систематизації знань про впровадження інновацій і максимальної адаптації процесу до вітчизняних умов.

Загальна характеристика *стратегій інноваційного розвитку підприємства* базується на дослідженні таких стратегій, як: традиційна (підвищення якості товару); наступальна; імітаційна (покупка ліцензії); захисна (не відстати від інших); поглинаюча (покупка нововведень); створення ринку.

Успішній реалізації стратегії сприяють знання ринку й маркетингових методів, можливість розподілу ризику, обґрунтований вибір ефективної інновації, складання планів і проведення великої організаційної роботи з впровадження нововведення.

Наступальна інноваційна стратегія має кілька різновидів, серед яких можна виділити три основні. *Стратегія досягнення переваг по витратах* за рахунок більш дешевого виробництва й збуту продукції. Масове виробництво дозволяє мінімізувати постійні витрати й установлювати низькі ціни. *Стратегія орієнтації на нові ринки* – найбільш ризикована й дорога; припускає розробку нових товарів і освоєння нових ринків одночасно, що дозволяє знизити залежність підприємства від одного продукту або асортиментної групи й виявити найбільш ефективну сферу діяльності [1, с. 73].

Інновації - це необхідний елемент ефективного бізнесу. Інноваційний потенціал - ступінь готовності підприємства до реалізації проекту стратегічних змін. На наш погляд, для його оцінки повинні перевірятися в комплексі: *стан внутрішніх підсистем та діагностичні параметри;*

вхідні – кількість і якість ресурсів;

вихідні – результативні показники ефективності виробництва;

структурні – характеристики стану основних засобів, персоналу, організаційної побудови й ін.;

функціональні – показники економічної ефективності роботи;

локальні – враховують відхилення від мети і завдань;
комплексні – відображають можливий вплив відхилень на результати;
залежні – діагностика стану організації по сукупності показників.

Застосування концепції інноваційної стратегії на практиці дозволить суттєво підвищити економічну безпеку підприємства, тим самим стаючи механізмом прогнозування й запобігання кризових явищ. Крім того, запропонована нами концепція інноваційної стратегії буде сприяти підвищенню фінансової стійкості й конкурентоспроможності підприємства, поліпшенню його ринкових позицій, що дозволить підприємствам гнучко реагувати на ринкові зміни й уникати гострих протиріч.

Існування будь-якої сучасної держави неможливе без формування стійких зовнішньоекономічних зв'язків, які є в певному сенсі складовою частиною всесвітнього господарства і міжнародних економічних відносин. Зовнішньоекономічний сектор національних економік – це індикатор, що показує ступінь залучення цієї країни у світовий поділ праці і відображає рівень економічного розвитку окремо взятого господарського комплексу. На жаль, Україна втратила своє місце в системі міжнародного поділу праці, і інтеграція в неї повинна стати одним із стратегічних завдань інноваційного розвитку країни.

Хоча, позитивні починання у наших зовнішньоекономічних відносинах є. Наприклад, обговорюється питання створення «зернового пулу» – об'єднання держав Причорномор'я (Росія, Україна, Казахстан) для узгодження маркетингу: діючи розрізнено і конкуруючи один з одним, експортери втрачають до 10 дол. на тонні зерна. Прийнято рішення про включення України до списку країн, чії виробники виконали відповідні вимоги ЄС і зможуть поставляти на європейський ринок продукцію з домашньої птиці, м'ясо дикої птиці, яйця і яєчні продукти. З кінця липня на європейський ринок поставлятиметься українська продукція птахівництва, причому вперше не лише сировина, а й готові продукти.

Нарощується експорт електроенергії в країни Центральної Європи, хоча оптова його ціна нижча, ніж та, за якою електроенергію купують більшість вітчизняних споживачів.

Україна продовжує успішно торгувати ще радянською зброєю, причому найбільші покупці стрілецької зброї – не тільки країни Африки, але й США, Німеччина і Канада, а бронетехніка, крім Африки, поставляється в Південно-Східну Азію. Цікава стаття експорту – ракетна зброя. Її придбавають Ізраїль і США, переносні зенітні ракетні комплекси купуються країнами для відпрацювання протидії їм.

І в нашій країні, і в світі триває криза інвестиційних проектів, реалізація яких могла б принести хороші результати для економіки. Нині в Україні гроші частіше вкладають у державні цінні папери, але не в інвестиції. Задекларована держпрограма активізації розвитку економіки в 2013-014 роках не може дати швидких результатів, бо перебуває в зародковому стані. Існує така закономірність: віддача від інвестицій у перший рік становить, як правило, третину від вкладених коштів, а основна частина переноситься на наступний рік. Крім того, через низку обставин у фінансовому та грошово-кредитному секторі економіки Україна здійснює обмежувальну політику. А це стримує інвестиційний попит. Платоспроможний попит населення в таких умовах також

обмежений. У сукупності вищеназвані чинники пояснюють поточні економічні показники України.

Концепція інноваційної стратегії підприємства повинна стати основною стратегією в умовах ринкових відносин, оскільки зможе забезпечити підвищення економічної ефективності підприємств у нестабільних ринкових умовах.

Література

1. Інноваційна стратегія підприємств / Під ред. О.М. Климчука. – Харків: Спеціальна література, 2009.
2. Федулова Л.І. Інноваційна економіка / Л.І. Федулова. – К.: Либідь, 2006. – 477 с.

*Кравченко О.В., економіст
ТОВ "Центр", м. Одеса*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ АРХІТЕКТУРИ

Розвиток наукових підходів у сфері корпоративних фінансів щодо визначення внутрішніх чинників створення вартості компанії дозволив ідентифікувати поняття фінансової архітектури компанії, яке було введено в термінологію фінансової науки відомим американським економістом С. Майерсом у 1999 р. [1, с. 139]. Фінансова архітектура, відповідно С. Майерсу, є фінансовий дизайн бізнесу, що об'єднує такі компоненти, як організаційно-правову форму, структуру власності, структуру капіталу та систему стимулів і розподілу ризиків серед інвесторів (система корпоративного управління) у єдину системну конструкцію, варіація компонентів якої дозволяє виокремити певні типи фінансової організації компаній та відповідно проаналізувати чинники формування та результативність того чи іншого типу фінансової архітектури в різних інституційно-правових та економічних умовах функціонування.

Можливості застосування даної концепції в площині аналізу діяльності корпоративних підприємств зумовлена особливостями їх створення та функціонування. Так, згідно законодавчому визначенню, корпоративним визнається підприємство, що утворюється, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діє на основі об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників (учасників), їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників (учасників) у розподілі доходів та ризиків підприємства [2, с. 63]. До корпоративних підприємств в Україні відносять приватні підприємства з двома та більше засновниками; господарські товариства (ПАТ, ПрАТ, ТОВ та інші); виробничі кооперативи.

Характеризуючи теоретичні аспекти формування фінансової архітектури корпоративних підприємств, слід відзначити, що в умовах необхідності врегулювання корпоративних відносин між окремими учасниками підприємства компоненти фінансової архітектури виступають своєрідними важелями збалансування економічних інтересів учасників та суттєво впливають на фінансово-інвестиційну сферу діяльності підприємства.

Так, структура власності дає змогу визначити питому вагу власності в статутному капіталі підприємства осіб, які мають пряму та/або опосередковану участь в юридичній особі, тобто підприємстві, у тому числі відносини контролю між ними щодо цієї юридичної особи. Неоптимальний розподіл прав власності між такими групами як менеджери/власники, міноритарні/мажоритарні власники, приватні інвестори та держава призводить до виникнення конфліктів між даними групами. Тому оптимізація структури власності корпоративного підприємства сприяє збалансуванню економічних інтересів стейкхолдерів підприємства, підвищенню ефективності діяльності та, відповідно, максимізує його вартість.

Структура капіталу являє собою співвідношення власних та позикових коштів, які використовуються підприємством в процесі господарської діяльності. Дотримання оптимального співвідношення між складовими капіталу не тільки максимізує вартість компанії шляхом зниження вартості фінансових ресурсів, а й мінімізує агентські витрати. Так, в агентській моделі теорії порядку фінансування М. Дженсена та У. Меклінга стверджується, що з метою мінімізації агентських витрат доцільним є нарощування боргу, який виступає дисциплінуючим чинником, та не дає можливості менеджерам використовувати надлишковий грошовий потік у власних інтересах [3, с. 338].

Необхідно також враховувати й взаємозв'язок між структурою капіталу підприємства та його організаційно-правовою формою, від якої залежать: порядок і джерела формування статутного капіталу, його мінімальний розмір; джерела фінансових ресурсів; методи управління фінансовим забезпеченням діяльності; спосіб розподілу доходів (прибутку) та покриття збитків; міра відповідальності за зобов'язаннями. Утім, незалежно від того, в якій формі корпоративного підприємництва організується господарська діяльність, необхідність врегулювання нормативно-правових та фінансово-економічних питань між учасниками корпоративних відносин вимагає побудови дієвої системи корпоративного управління.

Підвищення якості системи корпоративного управління дозволяє підприємству отримати низку переваг, а саме: полегшення доступу до ринку капіталів, вирішення проблеми асиметрії інформації та зниження ризиків опортуністичної поведінки менеджменту, зростання вартості нематеріальних активів тощо.

Таким чином, доходимо висновків, що трансформація таких внутрішніх параметрів, як структура власності і капіталу, підвищення якості корпоративного управління, оптимізація організаційно-правової форми господарювання позитивно позначається на фінансових можливостях інвестиційно-інноваційного розвитку підприємства, підвищує ефективність його діяльності та сприяє зростанню добробуту як окремих учасників корпоративних відносин, так і держави в цілому.

Література

1. Myers S. Financial Architecture / S. Myers // European Financial Management. – 1999. – Vol. 5. – P.133-141.
2. Господарський кодекс України. – К.: Атіка, 2003. – 420 с.
3. Jensen M. Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure / M. Jensen, W. Meckling // Journal of Financial Economics. – 1976. – № 3 (Issue 4, October). – P. 305-360.

*Кузьмінський Б.Ю.**Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, м. Київ
Кафедра обліку підприємницької діяльності, аспірант*

КЛАСИФІКАЦІЯ КОНФІСКОВАНИХ АКТИВІВ СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Конфіскованими називаються лише ті активи суб'єктів міжнародної економічної діяльності, що пов'язанні з порушенням митних правил та щодо яких прийнято судом чи суддею рішення про їх конфіскацію.

Конфісковані активи суб'єктів міжнародної економічної діяльності можна класифікувати як предмети порушення митних правил за статтями Митного кодексу України, що передбачають конфіскацію: 471, 472, 473, 476, 482, 483, 484 [1]. За цією ознакою можна виділити 3 пункти класифікації порушень митних правил, що можуть призвести до конфіскації:

1) ненадання достовірної інформації при проходженні митного контролю;

2) уникання проходження митного контролю;

3) переміщення через кордон України заборонених активів.

З метою вдосконалення класифікації конфіскованих активів суб'єктів міжнародної економічної діяльності необхідно систематизувати всі заборонені до ввезення, вивезення, поштових відправлень та транзиту через територію України товари, оскільки вони потенційно можуть бути конфіскованими. Найменування таких товарів не зведено в жодному з нормативних документів, а перший пункт першої частини 196-ої статті Митного кодексу України містить недостатньо інформативне положення: "Товари, переміщення яких через митний кордон України заборонено законом не можуть бути пропущені через митний кордон України" [1]. Це зумовлює необхідність опрацювання значної кількості нормативно-правових документів для того, щоб випадково не стати порушником митних правил.

Існує принаймні 12 нормативно-правових актів, порушення яких може призвести до конфіскації активів суб'єктів міжнародної економічної діяльності. Таким чином, раніше згаданий пункт класифікації активів за видами порушень митних правил "Переміщення через кордон України заборонених активів" можна збагатити ще 12-ма підпунктами, а саме конкретними нормативно-правовими актами, що порушуються: Закон України "Про захист суспільної моралі" [2]; Закон України "Про ветеринарну медицину" [3]; Закон України "Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей" [4]; Закон України "Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори" [5]; Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів" [6]; Закон України "Про карантин рослин" [7]; Наказ Міністерства аграрної політики "Про затвердження Фітосанітарних правил ввезення з-за кордону, перевезення в межах країни, транзиту, експорту, порядку переробки та реалізації підкарантинних матеріалів" [8]; Закон України "Про заборону ввезення і реалізації на території України етилованого бензину та свинцевих добавок до бензину" [9]; Закон України "Про поштовий зв'язок" [10]; Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку" [11]; Всесвітня поштова конвенція [12]; Закон України "Про тваринний світ" [13].

Також необхідно зазначити, що не всі активи заборонені одночасно для ввезення, вивезення, транзиту і поштових відправлень. Це зумовлює потребу в подальшому вивченню цього питання з наступною систематизацією та більш детальною класифікацією активів, що можуть бути предметом конфіскації.

Література

1. Митний кодекс України № 4495-VI від 13 березня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Закон України "Про захист суспільної моралі" № 1296-IV від 20 листопада 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України "Про ветеринарну медицину" № 2498-XII від 25 червня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Закон України "Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей" № 1068-XIV від 21 вересня 1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Закон України "Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори" № 60/95-ВР від 15 лютого 1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів" № 770 від 6 травня 2000 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Закон України "Про карантин рослин" № 3348-XII від 30 червня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Наказ Міністерства аграрної політики "Про затвердження Фітосанітарних правил ввезення з-за кордону, перевезення в межах країни, транзиту, експорту, порядку переробки та реалізації підкарантинних матеріалів" № 414 від 23 серпня 2005 року. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 29 вересня 2005 р. за № 1121/11401 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Закон України "Про заборону ввезення і реалізації на території України етилованого бензину та свинцевих добавок до бензину" № 2786-III від 15 листопада 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Закон України "Про поштовий зв'язок" № 2759-III від 4 жовтня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку" № 270 від 5 березня 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
12. Всесвітня поштова конвенція, Укладено в Бухаресті 5 жовтня 2004 р., затверджено Указом Президента № 564/2006 від 21.06.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
13. Закон України "Про тваринний світ" № 2894-III від 13 грудня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 331.101.3:330.163-055.2

Лаврук Н.А., аспірант

*Подільський державний аграрно-технічний університет, м. Кам'янець-Подільський
Кафедра економіки підприємств і соціально-трудоових відносин*

РОЛЬ ПОТРЕБ У МОТИВАЦІЇ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЖІНОК

В складних умовах, що склалися в сільськогосподарському виробництві на сьогоднішньому етапі його розвитку, мотивація праці сільських жінок набула важливого значення, оскільки вирішення тих питань, які стоять зараз

перед аграрними підприємствами, можливе лише за умови створення належної мотиваційної основи, здатної спонукати працівниць до ефективної трудової діяльності. А тому необхідно застосовувати такі форми і методи мотивації та стимулювання праці жінок, які б сприяли її високій результативності.

Кожна працівниця має власну систему цінностей, яка включає набір не тільки певних мотиваційних факторів, але й потреби, мотиви та інтереси. При цьому основою мотивації залишаються потреби. А тому ефективна система мотивації на підприємстві повинна надавати жінці максимально широкий і гнучкий вибір заходів задоволення потреб.

Потреби працівниць на виробництві в основному пов'язані з процесом праці, з можливістю працювати і заробляти. Але за останні п'ять років падіння рівня престижу сільськогосподарської праці призвело до того, що значна частина сільських жінок перестала бачити реальні можливості підвищення матеріального заробітку за рахунок чесної праці, а тому стала надавати перевагу обмеженню своїх потреб.

Потреби слід вважати тим процесом, що постійно виникає і супроводжує жінку на протязі всього її життя, є спільним для різних категорій людей і водночас характеризується своєю індивідуальністю і спрямованістю. В потребах вбачається відчуття фізіологічного, соціального та психологічного дискомфорту через брак чогось, в більшій мірі необхідність у чомусь потрібному для створення і підтримування нормальних умов життя жінки і її сім'ї. Поява потреби постійно нагадує жінці про своє існування, яка зазвичай шукає шляхи якнайшвидшого її усунення. Отже, цілком правомірним буде трактування потреб як стану не рівноваги, дефіциту, на усунення яких спрямовані дії людини [1]. Все це в свою чергу спонукає розглянути класифікацію найбільш характерних для жінок потреб (рис. 1).

Класифікація потреб за різними ознаками має практичне значення, оскільки лежить в основі вдосконалення всієї системи функціонування виробництва, у тому числі і системи мотивації. Мотивація трудової діяльності жінок повинна здійснюватись відповідно до їх потреб та врахування впливу факторів зовнішнього середовища на їх задоволення. Тому необхідно враховувати усі умови зовнішнього середовища, в якому функціонує підприємство, визначити його можливості і цілі та узгодити їх з індивідуальними потребами працівниць. Ефективність таких дій можна досягти за допомогою мотиваційного моніторингу, що представляє собою сукупність постійних функцій визначення стану мотивації працівниць та узгодження їх зі структурними змінами потреб.

Потреби практично неможливо безпосередньо спостерігати та вимірювати. Про їх появу і існування можна судити лише по результатах аналізу поведінки і реакції жінок. Проведення аналізу потреб полягає у визначенні їх складу, границь, ієрархії, рівнів і можливостей задоволення. В даний час для сучасних працівниць найбільш важливими є потреби у збереженні робочого місця, творчості, визнанні, поліпшенні умов праці, покращенні трудового процесу, належному соціально-психологічному кліматі, справедливій оцінці результатів праці і винагороді. Все це потребує своєчасно виявляти і вміти розпізнавати сучасні потреби жінок сільськогосподарських підприємств.

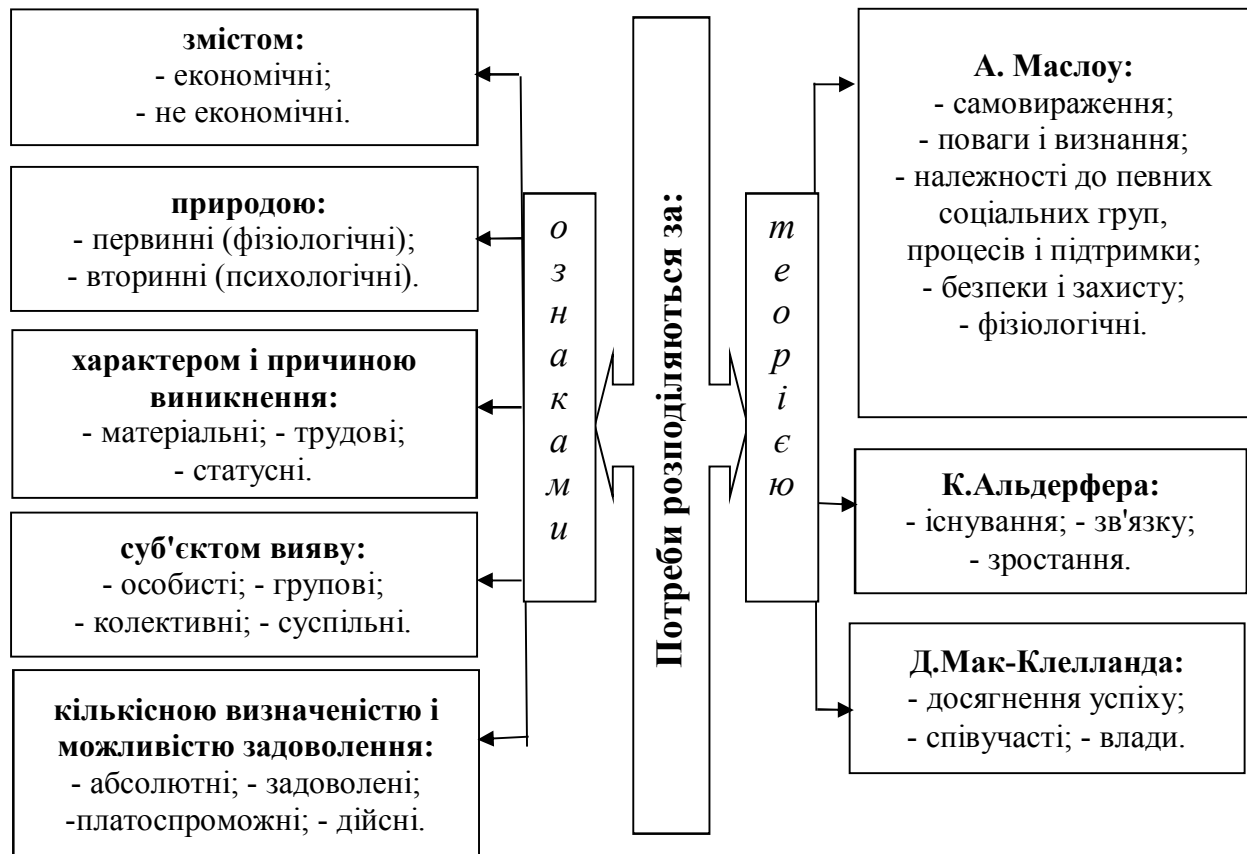

Рис. 1. Схема класифікації потреб

Зазначимо, що у працівниць склалася своя природа, характерні психофізіологічні особливості, інтелектуальні і моральні установки, які слід вивчати та враховувати керівникам підприємств, особливо коли у складі трудових колективів переважають жінки, і підлеглим, які працюють під керівництвом жінок. Мотивація трудової діяльності у жінок має певні відмінності, але вони викликані швидше своєрідністю її особистості і не носять закономірний характер. А тому обов'язок керівників підприємств полягає в тому, щоб ретельно спостерігати за своїми працівниками, вчасно з'ясувати, які ж активні потреби рухають ними і приймати рішення по їх реалізації з метою підвищення ефективності виробництва [2].

Жіночий колектив має багато психологічних, професійних та інших особливостей своїх жінок, з якими обов'язково потрібно рахуватись при формуванні мотиваційного процесу. Цікава правда у відомому афоризмі: в порівнянні із чоловіком жінці повинно бути вдвічі краще, щоб досягти вдвічі меншого. Але все ж таки жінки прокладають собі трудовий шлях не пристосуванням до стилю, звичок, визнаних вдалими для чоловіків, а в основному шляхом запровадження у практику навиків та сформованих взаємовідносин із власного досвіду. Вони досягають значних успіхів лише тому, що деякі характеристики вважаються жіночими й не прийнятними для лідера-чоловіка, через свої жіночі якості.

На основі проведених опитувань соціологами і психологами неодноразово висловлюється думка, що жінки в порівнянні з чоловіками мають ряд суттєвих переваг: більша тривалість активного життя, відкритий характер, порівняно легке подолання стресових ситуацій, кращий опір хворобам, більш висока відповідальність і дисциплінованість на фоні гнучкого використання

сучасних технологій [3]. Враховуючи те, що однією з важливих є потреба самовираження і розвитку жінки, як особистості, яка ніколи не може бути в повній мірі задоволена, то й процес мотивації її праці слід вважати нескінченим, оскільки життя постійно змінюється і під його впливом змінюється жінка і пов'язана з нею мотивація, як система спонукальних сил.

Отже, важливою передумовою трудової діяльності жінок виступають потреби. Важливість мотиваційних відносин полягає в тому, щоб забезпечити ефективну трудову діяльність з метою створення матеріальних засобів, благ і послуг, які використовуються для задоволення жіночих потреб. На протязі усієї трудової діяльності відбувається постійна переоцінка потреб і на їх основі життєвих цінностей працівниць. Такий зв'язок проявляється через свободу вибору жінкою способів своєї життєдіяльності і напрямів особистісних орієнтацій. Жінки здатні впливати на процес розвитку своїх потреб, управляти їх інтенсивністю, спрямованістю, але при умові налагодженого мотиваційного процесу і ефективного функціонування аграрного виробництва.

Література

1. Колот А.М. Мотивація персоналу: Підручник / А.М. Колот. – К.: КНЕУ, 2002. – 345 с.
2. Тарнавська Н.П. Менеджмент: теорія та практика / Н.П. Тарнавська, Р.М. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2005. – 366 с.
3. Психологічні та професійні особливості роботи в жіночому колективі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.tup.km.ua/about_library/naukova_robota/2010/cha_psy.html.

Мачуга Н.З., канд. екон. наук, доцент

*Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль
Кафедра економіки підприємств і корпорацій, доцент*

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Під впливом ринкового механізму починає чітко проявлятися об'єктивна залежність між якістю послуг на медичному ринку у відношенні до цих послуг в економічних категоріях (ціні, коштах і под.). В умовах ринкової економіки існує пряма залежність цін від якості наданих медичних послуг. Іншими словами, рівень якості наданих медичних послуг впливає на їх кінцеву ціну. Із підвищенням якості послуг підвищується їх ціна. Таким чином оцінка економічного примусу генерує якість та ціни, перетворює якість на самостійний товар. Варто зауважити, що тут не йдеться про будь-яку якість. Лише оптимальна якість медичних послуг може бути запропонована на ринку медичних послуг як товар.

Сутність управління якістю проявляється через такі процеси, як:

- планування;
- проектування;
- програмування;
- організація зв'язків;
- контроль та вдосконалення якості об'єктів управління.

Загалом, вирішальна роль якості як економічної категорії полягає в тому, що згадані процеси безпосередньо проявляються як критерії прийняття рішень та оптимізації в управлінні якістю.

Управління якістю виражається через процеси прийняття рішень шляхом планування, програмування, проектування, контролю та вдосконалення якості. В процесі управління якістю вагоме значення відіграють економічні категорії, які виникають із того факту, що вони виконують роль оптимізації і стимулювання при прийнятті рішень. Загалом, кожне прийняття рішень стосовно якості наданих послуг повинно бути проаналізовано з огляду на економічні критерії, оскільки, як відомо, в умовах товарно-грошових відносин в економічних категоріях виражаються головні цілі підприємництва, відтак управління якістю стимулює їх досягнення.

Вибір методики економічного аналізу повинен бути адекватним характеристиці об'єкту дослідження та рішенням, що стосуються його якості [2]. У цьому контексті виникає необхідність систематизації проблем якості для створення методів економіки якості. При цьому варто врахувати:

- часткові якості (технічна, ергономічна, експлуатаційна, соціологічна і т.д.);
- різновид об'єкта управління (цикл надання послуги, окремо взятий відділ, кінцева послуга, профілактика і под.);
- характерні стани якості (проектна, наявна, порівняльна).

Першочерговим об'єктом дослідження економіки якості виступає якість прийняття рішень на фазі проектування. В даному контексті необхідно звернути увагу як на процес проектування загалом, так і на його складники зокрема. На цьому етапі важливе все: необхідно ретельно проконтролювати вибір медичних матеріалів, підбір кваліфікованих працівників, наявність запроєктованої технологічної спроможності задовольнити актуальні потреби пацієнтів. Особливу вагу приділяють оптимізації проектної якості.

Розглянуті нами аспекти якості в контексті життєвого циклу медичних послуг дозволяє зробити наступні висновки:

1. Якість не містить повномасштабного дослідження в економіці якості. Однією із причин, що стримує розвиток таких досліджень, є виокремлення витрат на якість із загальної суми витрат лікувального закладу.

2. Роль якості як економічної категорії полягає в тому, що розглянуті процеси безпосередньо проявляються як критерії прийняття рішень та оптимізації в управлінні якістю.

3. Встановлено об'єктивну залежність між якістю послуг та їх ціною на медичному ринку.

4. Якість медичних послуг трактується в залежності від цільової категорії. При цьому на вітчизняному медичному ринку існує викривлене уявлення з даного питання, обумовлене браком інформації.

5. Виникнення економічних проблем якості було пов'язане із присутністю таких категорій, як вартість і видатки. При цьому кожна окремо взята послуга містить сумарні питомі кошти та витрати в функції проектної, наявної якості чи якості певного типу послуг.

Література

1. 1. Мачуга Н.З. Методологічні аспекти формування та функціонування системи якісних медичних послуг в Україні [Монографія] / Н.З. Мачуга. – Тернопіль, Тайп, 2012. – 199 с.
2. 2. Mantura W. Ekonomiczna ocena jakości – wybrane sytuacje decyzyjne. "Problemy jakości", nr 1/92.

*Мороз О.І., Бабкіна Є.Ю., викладачі
Коломоєць К.П., студентка*

ДВНЗ "Луганський коледж будівництва, економіки та права", м. Луганськ

СУТНІСНІ АСПЕКТИ ПРИНЦИПІВ БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ

Нагальна потреба підвищення ефективності функціонування національної економіки неможлива без суттєвого удосконалення системи бюджетного контролю. Високий рівень зловживань в бюджетній сфері свідчить про низький рівень контролю за використанням бюджетних коштів.

Питанням бюджетного контролю присвячено багато праць [1-5]. Проте дослідження стосуються основ фінансового контролю, а питання бюджетного контролю, а саме його принципів не носили системного характеру.

Бюджетний контроль можна розглядати з:

- фінансово-економічної точки зору, адже бюджет пов'язаний з вартісним розподілом і перерозподілом валового внутрішнього продукту, має властивість кількісно (через фінансові ресурси і грошові фонди) відображати відтворювальний процес в цілому і окремі його фази, регулювати пропорції, які складаються в процесі формування, розподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів цільового призначення;
- юридичної точки зору, оскільки бюджетний контроль врегульований Конституцією, бюджетним кодексом, законами України та іншими нормативно-правовими актами;
- управлінської точки зору, тому що бюджетний контроль є важливим напрямком державного фінансового контролю та складовою державного управління у фінансово-бюджетній сфері.

Відповідно до цього сутність принципів бюджетного контролю можна розмежувати аналогічно.

Так, в рамках фінансово-економічного підходу розуміння сутності принципу контролю виступає як прагнення з найменшими витратами досягти найбільшого результату [1].

В юридичній науці під принципами контролю розуміють розроблені з урахуванням досягнень науки управління і втіленні в практику організаційні та правові основи організації і здійснення контролю, що забезпечують його результативність [3, с. 149].

З точки зору теорії управління [2, 5] принципи розглядаються як закономірність, взаємозв'язок системи онтологічних елементів, що характеризуються об'єктивністю та універсальністю.

Отже, при визначенні принципів бюджетного контролю слід враховувати наступне: по-перш, те, що бюджетний контроль є різновидом фінансового

контролю, який здійснюється в бюджетному процесі та базується на відповідних принципах; по-друге, бюджетний контроль є однією з функцій управління бюджетною системою, обслуговує всі стадії бюджетного процесу, що надає йому універсального характеру управлінської діяльності; по-третє, специфіку об'єкта бюджетного контролю, тобто принципи організації діяльності та фінансування бюджетних установ.

Література

1. Автономов В.С. Человек в зеркале экономической теории (Очерк истории западной экономической мысли) / В.С. Автономов. – М.: Наука, 1993. – 176 с. // Рейтинг персональных страниц и электронных библиотек VIPERSON.RU, Док. № 259149, 10.07.06 // <http://viperson.ru/>
2. Атаманчук Г.В. Государственное управление (организационно функциональные вопросы): Учебное пособие / Г.В. Атаманчук. – М.: Экономика, 2000. – 296 с.
3. Гаращук В.М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні: Дис... докт. юрид. наук. – Харків, 2003. – 540 с.
4. Гетьманець О. Принципи бюджетного контролю / О. Гетьманець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ndi-fp.asta.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=215:2012-07-06-10-35-39&catid=13:-3-&Itemid=128. – Заголовок з екрану.
5. Рябченко О.П. Держава і економіка: адміністративно-правові аспекти взаємовідносин: Монографія / За заг. ред. О.М. Бандурки. – Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 1999. – С. 30.

*Немножко Р.В., Фролова Г.С., магістри 2 року навчання
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ
Науковий керівник: к.е.н., доцент, Паламарчук Л.В., кафедра земельного кадастру*

НОРМАТИВНО ГРОШОВА ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ЯК МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Нормативна грошова оцінка земель використовується для визначення розміру земельного податку, державного мита при міні, спадкуванні та даруванні земельних ділянок згідно із законом, орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності, утрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.

Робота з проведення нормативної грошової оцінки земель та періодичного оновлення її показників що найменш один раз на 5-7 років (повторна нормативна грошова оцінка) відповідно до статей 13 і 18 Закону України «Про оцінку земель» відносяться до заходів першочергового значення, що впливають на доходну частину місцевих бюджетів. Нормативно-методична база з питань грошової оцінки земель оновлюється, тому під час розроблення технічної документації з нормативної грошової оцінки земель населених пунктів важливим є дотримання вимог та правил, які відповідають чинному законодавству. Після закінчення терміну дії нормативна грошова оцінка земель населених пунктів перестає відповідати нормам і вимогам економічного регулювання земельних відносин, пов'язаних з процесом оцінки земель.

Відсутність грошової оцінки земель населених пунктів є причиною недоотримання місцевими бюджетами плати за землю, що, своєю чергою, не

дає змоги створити надійну матеріально-фінансову основу місцевого самоврядування. Відповідно до чинного законодавства нормативна грошова оцінка земель є основою для визначення розмірів земельного податку та орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності та проводиться тільки за рахунок бюджетних коштів. Значною мірою це пов'язано з відсутністю ініціативи з боку органів місцевого самоврядування та місцевих органів державної виконавчої влади щодо нормативної грошової оцінки земель та не виділенням коштів на її здійснення. Формуючи бюджети, більшість місцевих рад передбачають незначні суми, яких недостатньо для здійснення грошової оцінки у жодній з них.

Питання проведення нормативної грошової оцінки земель – на постійному контролі Уряду та Президента України. Про вжиті заходи та стан проведення нормативної грошової оцінки земель Держземагенство щоквартально звітує перед Адміністрацією Президента України та Кабінетом Міністрів України.

З метою організаційного та методичного забезпечення проведення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів фахівцями Держземагенства впродовж 2012 року створено Довідник показників нормативної грошової оцінки земель населених пунктів по всіх регіонах України, який торік оприлюднено на офіційному веб-сайті відомства. Аналіз інформації, що містить Довідник, дав змогу керівництву Держземагенства самостійно визначити об'єктивний стан проведення в регіонах нормативної грошової оцінки земель населених пунктів України.

Своєчасне проведення робіт з нормативної грошової оцінки суттєво впливає на наповнення місцевих бюджетів за рахунок плати за землю. Так, згідно з даними Довідника у 2005 році середнє значення середньої (базової) вартості 1 кв. м. земель населених пунктів становило 37,94 грн., а за результатами проведення оцінки земель населених пунктів у 2012 році показник становить 84,78 грн. Стан актуальності нормативно грошової оцінки набагато вищий ніж у попередні роки, а саме у 2,2 рази.

Динаміка проведення робіт з нормативної грошової оцінки земель населених пунктів свідчить, що в результаті вжитих заходів протягом останніх двох років організаційних заходів проведено оцінку земель 18249 населених пунктів (61%).

У результаті цього на початок 2013 року переважна більшість населених пунктів має актуальну на сьогоднішній день, нормативну грошову оцінку земель, а зважаючи на короткий проміжок часу, протягом якого проведені ці роботи, значення такої оцінки є збалансованим ті спів ставними по однотипних населених пунктах.

Отже завдяки проведеній роботі бюджети 2013 і 2014 років відчуватимуть дуже суттєву набавку, що стане реальним внеском землевпорядної служби у соціально – економічний розвиток територіальних громад регіонів.

Література

1. Драпиковский А.И. Оценка земельных участков / А.И. Драпиковский, И.Б. Иванова. – Бишкек: Ега-Басма, 2003. – 288 с.
2. Методика нормативно грошової оцінки населених пунктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213-95-%D0%BF>.

3. Оцінка земель населених пунктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://land.gov.ua/hroshova-otsinka-zemel/otsinka-zemel-naselenykh-punktiv.html>.

4. Порядок нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0388-06>.

¹Попченко В.О., ²Довгань М.В.

Національний університет державної податкової служби України, м. Ірпінь

¹Студентка групи ФМУі-51, ²студент групи ОМПі-51

ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ: ПРОБЛЕМИ НАПОВНЮВАНOSTI

Основним завданням держави є виконання нею своїх функцій, для чого вона повинна мати достатню фінансову базу. Доходи Державного бюджету України є джерелом фінансування видатків держави на економічне та соціальне спрямування, тому дослідження питань формування доходів бюджету держави та їх оптимізація є актуальними для кожної країни.

Дослідженням питань формування та оптимізації дохідної бази Державного бюджету займалися такі видатні вчені-економісти: О.Д. Василик, В.Д. Базилевич, Ю.В. Пасічник, М.І. Карлін, А.О. Єпіфанов, М. Білик, В. Данилюк, Ц.Г. Огонь й ін.

Доходи бюджету є досить складним об'єктом управління [1, с. 27], оскільки, з одного боку, – це сукупність неоднорідних за змістом видів доходів, а з іншого – різноманітна гама відносин між державою та платниками, у процесі реалізації яких відбувається формування бюджетних надходжень.

Доходи бюджету за методом залучення коштів класифікуються за такими розділами [2, с. 567]: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, офіційні трансферти.

У 2012 році, в умовах активної реалізації структурних реформ, визначених Програмою економічних реформ Президента України на 2010-2014 роки, тривала тенденція до зростання економіки, що забезпечило стабільне виконання дохідної частини Державного бюджету України.

Загальна сума доходів зведеного бюджету України за 2012 рік становила 445,5 млрд. грн., що на 46,9 млрд. грн., або на 11,8 відсотка більше за 2011 рік. У січні-грудні 2012 року Державний бюджет України отримав 346,0 млрд. грн., що на 31,4 млрд. грн., або на 10 відсотків більше за показник 2011 року.

До загального фонду державного бюджету за 2012 рік надійшло 289,6 млрд. грн., проти 2011 року надходження зросли на 23,8 млрд. грн., або на 8,9 відсотка. За підсумками 2011 року, загальний фонд Державного бюджету України отримав 265,8 млрд. грн., у т.ч. трансфертів – 2,5 млрд. гривень.

Найбільші надходження у 2012 році становили [3]:

– податок на додану вартість (збір). Загальний фонд державного бюджету отримав 182,9 млрд. гривень. Порівняно з 2011 роком надходження податку зросли на 13,6 млрд. грн., або на 8,0 відсотків;

– податок на прибуток підприємств. Загальний фонд державного бюджету отримав 54,0 млрд. гривень. Порівняно з 2011 роком надходження податку зменшились на 722,2 млн. грн., або на 1,3 відсотка.

– акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції). Загальний фонд – 23,4 млрд. гривень. До 2011 року надходження податку зросли на 1,7 млрд. грн., або на 7,7 відсотка.

Проблема наповнюваності доходної бази Державного бюджету України займає досить важливу роль в економіці держави. Отож напрямками реформування формування доходів Державного бюджету України мають бути: установлення ефективного контролю за рухом бюджетних коштів; розробка науково-обґрунтованої методологічної бази прогнозування макроекономічних показників та надходжень і витрат бюджету; підвищення податкової довіри; детінізація економіки.

Література

1. Юрій С.І. Бюджетна система України: навч. посібн. / С.І. Юрій, Й.М. Бескид. – К.: НІОС. – 2009. – 400 с.
2. Кальмук О.В. Бюджетно-податкова політика України у контексті світового досвіду / О.В. Кальмук // Вісник Донецького університету. – Сер. В: Економіка і право. – 2011. – Вип. 1. – 1528 с.
3. Офіційний веб-сайт Міністерства Фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

Ратинський В.В.

*Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя, м. Тернопіль
Кафедри фінансів, обліку і контролю, асистент*

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Динамічність процесів, що відбуваються в перехідній економіці, вимагає постійного аналізу інформації про зміни та перспективи ринку, дослідженні його поведінки при прийнятті рішень на різних рівнях. Необхідна серйозне опрацювання можливого розвитку ринку продукції і техніко-економічне обґрунтування планованих змін на підприємствах.

Для здійснення того чи іншого проекту доводиться обробляти великий обсяг комерційної інформації, проводити маркетингові дослідження, здійснювати контролінг ринку.

Актуальність розробки і застосування інформаційної системи маркетингових досліджень визначається:

- широтою кола питань управління маркетинговою діяльністю;
- значною кількістю взаємодіючих інформаційних об'єктів, великим обсягом і різноманітністю числової і якісної інформації, пов'язаної з маркетинговими дослідженнями;
- багатоаспектним аналізом ситуації, необхідним для прийняття маркетингових рішень;
- складністю визначення і врахування всіх факторів і довготривалих наслідків прийняття рішень;

- безліччю альтернатив рішень;
- необхідністю накопичення, концентрації та узагальнення знань і досвіду експертів у сфері маркетингових досліджень;
- вимогами оперативності вирішення завдань, проведення експрес-аналізів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства.

Саме тому зростає роль і потреба у розвитку нових інформаційних технологій збору та обробки економічної інформації, формуванні інформаційних систем маркетингових досліджень.

Безумовно існує, сформованих іноземними науковцями, ряд моделей подібних інформаційних систем. Однак використанні зарубіжних моделей в вітчизняній дійсності неможливо. З одного боку, це обумовлено специфікою вітчизняної економіки перехідного періоду, особливостями обчислювальної та комунікаційної техніки, значними обмеженнями інших країн на експортування складного програмного забезпечення. З іншого боку, відсутній серйозне підґрунтя і досвід розробки інформаційних систем в маркетингу.

Вітчизняні роботи з проблем інформатизації маркетингової діяльності поодинокі, але необхідність і неминучість запровадження ідей маркетингу на підприємствах і в організаціях переконливо доводиться в багатьох дослідженнях. Під впливом ринку, що зароджується і ідей маркетингу відбувається переосмислення місця і ролі інформаційних систем управління на підприємствах та в організаціях. Від завдань обліку, контролю та розрахунків економічного (бухгалтерського) характеру, відбувається зміщення в бік завдань, пов'язаних з обробкою якісної інформації про ринок і підготовкою обґрунтованих рішень для керівництва. Разом з тим, проблема формування інформаційної системи маркетингових досліджень в умовах перехідної економіки не отримала достатньої комплексної розробки. Це викликає необхідність подальшого дослідження даної проблеми.

¹*Ріппа М.Б., канд. екон. наук, доцент;* ²*Повишук В.В.,* ³*Гурнович Ю.А.*
Національний університет ДПС України, м. Ірпінь
Кафедра фінансів, ¹доцент, ^{2,3}студенти

ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В УКРАЇНІ

Ключові слова: державне фінансування, фізична культура, спорт, державний бюджет України, обласний бюджет, місцевий бюджет.

Фізична культура є важливим засобом підвищення соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами і зміцнення миру. Фізична культура і спорт – це галузь перед якою стоїть ряд завдань основними із яких є постійне підвищення рівня здоров'я, фізичного та духовного розвитку населення, сприяння економічному і соціальному прогресу суспільства, а також утвердження міжнародного авторитету України у світовому співтоваристві.

Незважаючи на сталий розвиток ринкової системи господарювання, фінансова політика держави у галузі фізичної культури і спорту не сприяє її динамічному розвитку. Поступово зменшується число населення країни яке активно займається фізичною культурою та спортом, руйнуються або перепрофілюються спортивні споруди, не здійснюється їх поточний та капітальний ремонт, надмірно зменшилася кількість працюючих тренерів та спортивних інструкторів. Особливо вражаючими ці факти спостерігаються в сільській місцевості, що підтверджує контраст умов функціонування закладів фізичної культури і спорту.

Деяку увагу проблематиці фінансової політики держави в галузі фізичної культури і спорту у загальному контексті приділяли вітчизняні вчені та дослідники Л.В. Безкоровайна, М.С. Дерепка, Ю.І. Довгенько, Я.М. Казюк, В.І. Лукашук, Л.П. Люта, С.В. Могільова, Ю.М. Репкіна, М.І. Шум. Однак відсутні наукові дослідження та праці що до особливостей та комплексних складових фінансової політики держави в галузі фізичної культури і спорту серед сільського населення. Потребують удосконалення підходи та норми в фінансуванні. Є проблеми управління і фінансового забезпечення закладів фізичної культури і спорту. Відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт», держава регулює відносини у сфері фізичної культури і спорту шляхом формування державної політики у цій сфері, створення відповідних державних органів, фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, нормативно-правового та іншого забезпечення розвитку фізичної культури і спорту, а також визнання широкого самодіяльного статусу фізкультурно-спортивного руху в Україні і комплексної взаємодії державних органів з громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості. Держава визнає і всебічно підтримує олімпійський рух в Україні, діяльність Всеукраїнських фізкультурно-спортивних товариств, національних спортивних федерацій, інших громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості [1].

Державне управління сферою фізичної культури і спорту забезпечує розв'язання таких питань, як визначення стратегічних напрямів розвитку фізичної культури і спорту в країні, підготовка та виконання відповідних державних програм та заходів, створення сприятливих умов для функціонування фізкультурно-спортивних організацій усіх форм власності, які мають пройти інвентаризацію та бути занесені до відповідного державного реєстру.

Функціонування громадського сектору сфери фізичної культури і спорту є проявом реальних потреб громадян у фізкультурно-спортивній діяльності та їх самодіяльної ініціативи. Діяльність фізкультурно-спортивних товариств, спортивних федерацій та інших громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування забезпечує формування та реалізацію відповідних мотивацій та інтересів громадян, захист їх прав у сфері фізичної культури і спорту. Органи виконавчої влади на договірних засадах взаємодіють із суб'єктами громадського сектору сфери фізичної культури і спорту. Одним із важливих критеріїв оцінки розвитку вітчизняної фізичної культури і спорту є участь у європейських та світових чемпіонатах та Олімпійських іграх. Зокрема в 2009 році на розвиток галузі передбачено трохи більше ніж 597 мільйонів

гривень, що на 30% менше, ніж торік. А зробити за ці кошти треба було багато, і передусім – подбати про підготовку спортсменів до Зимових олімпійських ігор, які через рік мали відбутися у Ванкувері (Канада). На це тоді з бюджету було виділено 21 мільйон гривень. Того року брак коштів відчують майже усі спортивні федерації – для них із бюджету передбачено лише 150 мільйонів гривень, тоді як на нове обладнання, інвентар, харчування та проживання спортсменів потрібно удвічі більше. Також того року відбулося зменшення кількості спортивних заходів: із понад 2000 заходів у 2008 році до 1500 у 2009 році [2]. В результаті, підсумки Олімпіади для України були не втішними. Україна вдруге в історії покинула зимову Олімпіаду взагалі без нагород.

На сьогоднішній день Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України з березня 2011 року припиняє фінансування відділу зимових видів спорту, за винятком біатлону та хокею. Українські лижники, сноубордисти, гірськолижники, стрибунки з трампліна, двоєборці та інші представники зимових видів спорту як мінімум до Нового року будуть мати ускладнення з фінансами. Своє рішення Міністерство аргументує відсутністю фінансових можливостей [3].

Держава – через механізм правового регулювання – повинна сприяти функціонуванню суб'єктів приватного сектора сфери фізичної культури і спорту та забезпечувати захист інтересів споживачів фізкультурно-спортивних послуг. Збільшення загальних обсягів видатків державного і місцевих бюджетів на фізичну культуру і спорт поступово повинні наблизитися в Україні до рівня середніх показників у європейських державах і мають спрямовуватися передусім на забезпечення фізичного виховання на сучасному рівні у державних і комунальних навчальних закладах, фінансування ефективної діяльності спортивних шкіл, інших суб'єктів державного сектора сфери фізичної культури і спорту.

Світова практика доводить що в XXI ст. галузь фізичної культури і спорту набуває особливого статусу. Динамічному розвитку науки та економіки потрібні не тільки науково а й фізично розвинені особистості. Фізична культура і спорт є запорукою здоров'я нації. Світовий досвід та практика розвинутих країн свідчать про посилення ролі фінансових чинників держави в розвитку фізичної культури і спорту.

Саме тому у нинішніх соціально-економічних умовах належить істотно змінити підходи до рівня фінансування галузі фізичної культури і спорту. З цією метою віднайти нові джерела державного фінансування та їх наповнення, змінити підходи фінансування галузі з місцевого бюджету, активізувати залучення позабюджетних коштів. Для цього потрібно, розробити та прийняти правові акти для залучення фінансових та матеріальних ресурсів у сферу фізичної культури і спорту, домогтися створення достатнього багаторівневого та багатоканального фінансування закладів фізичної культури і спорту що дасть можливість істотно покращити ефективність їх роботи та зміцнення їх фінансового стану.

Література

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 – № 3808-ХІІ // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3808-12>.

2. Інна Філоненко. Фінансування спорту зменшено на 30% / І. Філоненко. Газета «День», № 37, від 4 березня 2009 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/270744/>.
3. В Україні припинять фінансування зимових видів спорту / Finance.ua – 19.02.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~1/2011/02/19/228384>.

Ружинська Н.О., здобувач

*Національний університет ДПС України, м. Ірпінь
Кафедра аудиту і економічного аналізу, старший викладач*

ОЦІНКА СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Кожний мешканець України відчуває на собі безпосередній вплив стану житлово-комунального обслуговування.

Однією із складних економічних систем є житловий ринок та житлово-комунальні послуги, які обслуговуються природними монополіями та конкурентними ринками. Це призвело до того, що споживачі не можуть самостійно обирати послуги відповідно їх вартості, кількості, якості та потреб.

Однією з найболючіших проблем країни є і залишається забезпечення населення житлом. Спостерігається зменшення обсягів будівництва житла з державною формою власності, а також за всіма іншими формами власності. Разом з тим, те житло, яке будується, продається за значно завищеними цінами. Державною установою "Інститут економіки та прогнозування НАН України" проведено оцінку реальної частки населення, яка може сама забезпечити себе житлом і вона складає близько 10 % населення, для іншої частки перспективи поліпшення своїх житлових умов залишаються невизначеними. [1] За даними статистичного щорічника України за 2011 р. введення в експлуатацію загальної площі житла та кількості збудованих квартир в Україні у період з 2005 по 2008 р. є дуже низьким хоча і спостерігалась тенденція до зростання, однак у 2009 р. відбулося різке скорочення майже на половину, а починаючи з 2010 р. цей показник почав поступово зростати [4].

І як наслідок у 2009 р. скоротилося введення в експлуатацію загальної площі житла та кількості збудованих квартир на 1000 населення в Україні порівняно з 2005 р. на 19,28% та 14,28% відповідно. Разом з тим починаючи з 2010 р. ситуація покращилась. Порівнюючи 2010 р. з 2009 р. введена в експлуатацію загальна площа житла та кількість збудованих квартир на 1000 населення в Україні збільшилась, а порівнюючи 2011 р. з 2010 спостерігається незначне покращання ситуації хоча є тенденції до зростання [4].

Розглядаючи наявність житлового фонду за 2010-2011 р. р. видно, що один житель країни в середньому забезпечений житлом площею 23,4 м², при тому, що в місті ця площа складає майже 21,9 м², а в сільській місцевості – 26,6 м². Для порівняння європейський показник складає від 42 до 70 м². [3]

Лева частка кількості сімей, які покращили свої житлові умови проживає в м. Києві та обласних центрах, тоді як в сільській місцевості будівництво ведеться досить низькими темпами, а подекуди і зовсім зупинене. Звідси спостерігається і значне підвищення цін на житло по всій Україні.

Рівень благоустрою житлового фонду в Україні на сьогодні залишається незадовільним.

На даному етапі дослідження доцільно розглядати ринок житлово-комунальних послуг в контексті його конкурентоспроможного потенціалу, але не слід забувати, що цей ринок має певні особливості на відміну від інших ринків товарів та послуг. Найголовнішою особливістю ринку житлово-комунальних послуг є високий рівень його локалізації [2].

Література

1. Логвиненко В.І. Державне управління функціонуванням і розвитком ЖКГ в Україні: монографія / Під загальною редакцією д.е.н., проф. В.В. Дорофійенка. – Донецьк: СПД Купріянов В.С., 2009. – 488 с.
2. Реформа ЖКХ: пути к эффективной и социальной справедливости. – К.: Международный центр перспективных исследований, 2009. – 254 с.
3. Реформирование жилищно-коммунального хозяйства: опыт и перспективы деятельности / Л.В. Беззубко, А.Н. Шаманова, С.А. Ефимочкина, Б.И. Беззубко. – Донецьк: Норд-компьютер, 2008. – 200 с.
4. Статистичний щорічник України за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/druk/katalog/kat_u/publ1_u.htm.

Сениська Ю.Б.

*Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів
Кафедра зовнішньоекономічної діяльності, магістр*

СТАНОВЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Формування ринкових механізмів господарювання супроводжується загостренням проблем на ринку праці, що об'єктивно вимагає організації державного регулювання ринків робочої сили і робочих місць на макро-, мезо- та мікрорівнях. Регулююча функція держави полягає в тому, щоб зблизити попит на робочу силу з боку роботодавців і пропозицію працездатного населення, причому не тільки кількісно і з певними якісними характеристиками, але і в часі і просторі. У силу того, що умови формування ринку праці мають значні регіональні особливості, виникає необхідність організації державного регулювання ринку праці на регіональному рівні.

Формування ринку робочої сили на рівні регіону визначається рядом факторів: 1) наявність у регіоні вихідної чисельності працездатного населення; 2) демографічні умови в регіоні і характер поповнення працездатного населення (природне джерело - розширене, просте, звужене відтворення; міграційний фактор); 3) співвідношення фонду життєвих коштів та грошових доходів працівників, пенсій, що склалося в регіоні. Цей показник багато в чому впливає на мотивацію праці пенсіонерів та жінок, які мають дітей; 4) регіональні соціально-економічні умови розвитку якості робочої сили.

Формування ринку робочих місць на регіональному рівні визначається наступними умовами і факторами: 1) сформована сукупність робочих місць в регіоні; 2) відтворювальна структура регіону, його інвестиційний потенціал, ступінь сприйнятливості до нововведень; 3) ступінь прояву в регіоні структурних зрушень і циклічних коливань.

Однією з гострих проблем ринку праці виступає безробіття. Крім відкритої форми безробіття в країні в значних масштабах спостерігається прихована її форма. Треба відзначити, що дані офіційного і прихованого безробіття не можна вважати повністю достовірними, оскільки частина з цих осіб вдається до самозайнятості чи неофіційного найму на роботу в сферах торгівлі, обслуговування. Становище ускладнюється тим, що часто висококваліфіковані працівники змушені займатися некваліфікованою працею, що знижує їх професійну кваліфікацію. Відбувається "соціальна міграція" робочої сили, "перекачування знань" з наукомістких галузей в комерцію. Неефективна зайнятість в кінцевому підсумку негативно позначається на всіх економічних показниках.

Одним із серйозних напрямків щодо пом'якшення негативних наслідків безробіття є робота регіональних та місцевих служб зайнятості. На них покладається не тільки реєстрація безробітних, допомога в пошуках роботи, виплата допомоги по безробіттю (розміри якої повинні встановлюватися самими регіонами в залежності від місцевих умов), але і робота з підвищення кваліфікації робочої сили, допомога в освоєнні нової спеціальності. Зниження рівня безробіття, пом'якшення її негативних впливів можливе шляхом узгоджених заходів як на державному, так і на регіональному та місцевому рівнях.

Соціально-економічні зміни, що відбуваються в регіонах України, зумовили необхідність вироблення нової державної стратегії регіонального розвитку Української держави, головним завданням якої є – збереження країни, як єдиної цілісної держави.

Найважливішою складовою частиною розробок з економічної стратегії та політики багатьох західних країн і міжнародних організацій є регіональні дослідження соціально-економічних процесів з урахуванням ступеня відмінностей рівня економічного розвитку, структури господарства, потенційних можливостей для подальшого розвитку регіонів. Формуються загальні рішення щодо вдосконалення господарського механізму. Така практика, що отримала назву "гармонізації умов господарської діяльності", актуальна і для України.

Ткачів С.М.

*Національний університет ДПС України, м. Ірпінь
Кафедра аудиту та економічного аналізу, студент*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ АУДИТУ В УКРАЇНІ

На сьогодні в Україні аудит порівняно в короткий термін пройшов етап становлення та розвитку і в даний час відбувається поступове наближення вітчизняної аудиторської діяльності до міжнародних стандартів дотримання принципів проведення аудиту, що вимагає підвищення якості та ефективності надання аудиторських послуг шляхом організації та проведення аудиту за умов його комп'ютеризації [1].

Застосування інформаційних систем не змінює мети проведення аудиторських процедур на кожній із їх стадій, проте суттєво впливає на

способи і порядок проведення цих процедур, спрощуючи методологію аудиту. В світі існує багато видів аудиторських процедур, які допомагають аудиторським фірмам надавати якісні аудиторські послуги [2].

Програмне забезпечення не замінить самого аудитора, однак використовувати можливості спеціалізованого програмного забезпечення не тільки можна, але й просто необхідно. У нашій країні існують причини затримки розвитку ринку інформаційних технологій аудиторської діяльності. До них відносять: недостатній рівень розвитку аудиторського ринку; специфіка аудиторської діяльності, що полягає в неможливості повної формалізації процесу аудиту, необхідності формування професійного судження; низький рівень комп'ютерної грамотності користувачів [3]. Для вирішення впливу цих факторів необхідно збільшити частку витрат на розробку, впровадження інформаційних технологій та навчання персоналу є обов'язковою передумовою успіху проектів з автоматизації аудиту; надати інформаційну безпеку підприємствам; обмежений доступ до певних інформаційних ресурсів підприємства; відсутність чіткого розподілу обов'язків між працівниками.

Актуальність цих проблем полягає у пошуку шляхів зменшення впливу згаданих факторів: застосовувати для обмеження у доступі паролі; необхідне чітке розмежування функцій та обов'язків між працівниками на підприємстві, одночасна робота в одній інформаційній системі одразу декількох користувачів можуть призвести до проблем з визначенням винних осіб і притягненням їх до відповідальності; довести до відома господарюючого суб'єкта про необхідність доступу до таких ресурсів.

Особливу увагу слід приділити проблемі комп'ютеризації аудиту - різні підприємства для ведення бухгалтерського обліку застосовують різне програмне забезпечення, і в результаті цього аудитор не може використовувати одну і ту ж програму для різних підприємств.

Необхідно розробити кожній аудиторській фірмі внутрішні програми їх діяльності, які становитимуть опис комплексного підходу до організації технології та методики здійснення аудиту. Отже, використання програмного забезпечення для аудиту може полегшити роботу аудитору і вирішити більшість завдань, які перед ним постають. Отже, за останній час у нашій країні з'явилися нові програмні продукти, які дають можливість тією чи іншою мірою автоматизувати аудит. Аудитору ці програмні продукти допомагають: автоматизувати всі рутинні операції при перевірці; суттєво знизити трудомісткість; знизити вірогідність помилки; скоротити термін проведення аудиту. Таким чином, науково обґрунтована автоматизація аудиту дозволить значно підвищити якість роботи аудитора. Розвиток аудиту безпосередньо має орієнтуватись на інвесторів, власників та акціонерів, тому питання розвитку комп'ютеризації аудиту мають орієнтуватися на відповідний аудит.

Література

1. Гуцаленко У.О. Комп'ютерний аудит в системі внутрішньогосподарського контролю / У.О. Гуцаленко // Інноваційна економіка. – 2010. – № 2. – С. 138-141.
2. Венгегук Н.П. Комп'ютерний аудит: вимоги часу / Н.П. Венгерук // Інноваційна економіка. – 2012. – № 1. – С. 120-123.
3. Гойко М.В. Проблеми автоматизації аудиту в Україні / М.В. Гойко // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 3. – С. 54-65.

*Торба А.В., Шендеровська А.С., студенти групи ОМА-52
Національний університет державної податкової служби України, м. Ірпінь*

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Одним з ключових завдань для України в умовах глобалізації є створення безпечних умов для функціонування суб'єктів фінансової системи, тобто забезпечення ефективного здійснення фінансової безпеки.

Теоретичним аспектам функціонування фінансової безпеки держави присвячена велика кількість наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних вчених: О.І. Барановського, Ю.Я. Вавилов, О.С. Власюк, М.М. Єрмошенко, О.М. Ковалюк, О.П. Крайник, В.М. Опаріна, В.В. Прядко, В.М. Федосов та інші.

Фінансова безпека є надзвичайно складною багаторівневою системою, яку утворюють ряд підсистем, кожна з яких має власну структуру і логіку розвитку. Фінансова безпека — це такий стан бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної системи та фінансових ринків, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних загроз, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання [3].

Фінансова безпека України передусім залежить від гармонійного взаємозв'язку складових фінансової системи нашої країни. Розбалансованість державного бюджету є головним чинником фінансової системи і, відповідно, фактором негативного впливу на фінансову безпеку країни [2].

Для зміцнення фінансової безпеки важливу роль відіграє інвестиційна складова. Покращуючи інвестиційну ситуацію в країні, можна позитивно впливати на рух, обсяг, напрямок інвестиційних коштів, що формують конкретні вкладення, і, як наслідок – на інвестиційні процеси в галузях економіки та регіонах.

В умовах прискореної глобалізації світового господарства однією із найважливіших проблем для економіки держави є саме зростання загроз у сфері фінансової безпеки держави. Глобалізація несе в собі багато загроз, пов'язаних з наявністю суперечностей між необхідністю інтегруватися в світову економіку, з одного боку, та захистом національного товаровиробника та національних інтересів – з іншого [1].

Невирішеність проблем у цій сфері не дозволяє забезпечити відповідний рівень економічного зростання, ускладнює здійснення ефективної реформації економіки, здійснює негативний вплив на фінансову, податкову, страхову сфери та бюджетний процес держави. Завданням держави є виявлення внутрішніх та зовнішніх загроз в економічній сфері, визначення рівня їх небезпеки, реалізації адекватних заходів щодо запобігання та усунення цих загроз, а також негативних наслідків їхнього впливу.

Отже, поглиблення кризових явищ в економіці України вимагає об'єктивної оцінки з погляду фінансової безпеки політики фінансової стабілізації, яка здійснюється відповідно до вимог міжнародних фінансових організацій і негативно позначається на стані забезпечення національної

безпеки в цілому. Тому лише створення потужної системи фінансової безпеки на всіх рівнях дасть можливість уникнути настання негативних наслідків відкритості національної економіки, забезпечити їх конкурентоспроможність, захистити вітчизняну фінансову сферу та ефективно взаємодіяти з міжнародними фінансовими та економічними структурами.

Література

1. Коваленко М.А. Глобалізація фінансових ринків: причини та наслідки / М.А. Коваленко, Н.Г. Рогальська // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2011. – Вип. 3 (46). – С. 55-61.
2. Комарницький І.М. Сутність і шляхи забезпечення фінансової безпеки держави / І.М. Комарницький, І.А. Франів, Б.М. Комарницький // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2012. – Вип. 2 (49). – С. 22-28.
3. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України Міністерство економіки України: наказ (методика, розд. 2): від 02.03.2007 № 60.

Тютюнник В.С.

*Національний університет ДПС України, м. Ірпінь
Кафедра аудиту та економічного аналізу, студент*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО ПРОСТОРУ

Однією з основних складових фінансової стратегії України є поглиблення її інтеграції в міжнародний фінансовий простір. Необхідність цього, визначається об'єктивними потребами в ресурсах та об'єктивними закономірностями розвитку сучасної економіки. Представлена тема є дуже актуальною, адже в умовах глобалізації національної економіки подальший розвиток фінансової системи України можливий тільки на основі інтеграційних процесів.

Мета статті – дослідити сучасний стан та особливості функціонування фінансової системи України та показати практичне значення інтеграційних процесів для економіки країни.

Проблема інтеграції нашої країни до світового фінансового простору вивчається багатьма науковцями та розкривається у працях Костюка В.А., Стригунова А.В. [1], Родічевої Л. [2], Хільська І.І. та Зубари В.О. [3]

Україна на даний час перебуває на початковому етапі інтеграціоналізації національної економіки, тобто існує за межами міжнародних потоків капіталовкладень, бере незначну участь в економічній діяльності інших країн, недостатнім є розвиток міжнародних валютних відносин. Проте поступово створюються передумови для інтеграції української економіки у глобальні та європейські економічні процеси. З моменту здобуття незалежності Україна налагодила торговельні зв'язки більш ніж із 180 країнами світу. Однак пріоритетом є поглиблення торговельно-економічних відносин зі своїми найближчими сусідами та країнами Євросоюзу. Тому стратегічні орієнтири національного розвитку повинні враховувати реалії сучасного інтеграційного процесу, неможливість самоізоляції від масштабної інтернаціоналізації [2].

На шляху до інтеграції у світовий фінансовий простір Україні необхідно здійснити такі кроки:

- реформація національної фінансової системи, а саме: стандартизація відповідно до міжнародних вимог державних фінансів, фінансів суб'єктів господарювання, міжнародних фінансів та фінансового ринку;
- гармонізація фінансового законодавства;
- вихід на світові фінансові ринки;
- удосконалення системи міжнародних розрахунків [1].

Отже, все це однозначно свідчать про повільний, але невідворотний процес інтеграції вітчизняної економіки до світової економічної системи. Позитивні наслідки такої інтеграції є очевидними. У той же час можна відзначити відставання інтеграції до світової економіки у фінансовому секторі, що потребує негайної корекції економічної політики держави з метою збільшення обсягів іноземного інвестування в Україну.

Література

1. Костюк В.А. Інтеграція України в світовий фінансовий простір: проблеми та перспективи / В.А. Костюк, А.В. Стригунова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Родічева Л. Інтеграція України у світове господарство / Л. Родічева // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 2 (31). – С. 5-9.
3. Хільська І.І. проблеми інтеграції України в світовий економічний простір / І.І. Хільська, В.О. Зубар [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>.

Удод Н.М.

*Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі, м. Київ
Кафедра міжнародного менеджменту та маркетингу, викладач, аспірантка*

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ТЕХНОЛОГІЧНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Комп'ютеризація всіх сфер суспільної діяльності і повсякденного життя людини – найбільш вражаючий феномен останньої чверті ХХ ст. Відмова від некритичного сприйняття моделі інформаційного суспільства з характерним для неї технологічним детермінізмом відкриває перспективу більш адекватної інтерпретації комп'ютерної революції як однієї з тенденцій трансформації суспільства. У цій перспективі принципово важливим виявляється той факт, що пріоритетним в останні роки ХХ ст. став розвиток сучасних інноваційно-креативних технологій управління, що базуються не на інформаційних технологіях в чистому вигляді, а на інтелектуально-технологічній моделі розвитку, тобто технологічній моделі віртуальної реальності в поєднанні з розумовою працею індивіда як найціннішого ресурсу епохи глобалізації.

Перші спроби створення соціологічних моделей сучасності на базі поняття віртуальності були практично одночасно зроблені в Німеччині А. Бюлем і М. Паетау, та у Канаді – А. Крокером і М. Вейнстейном [2]. Моделі

А. Бюля, А. Крокера і М. Вейнстейна сходять до традиції історичного матеріалізму К. Маркса. Відповідно до його теорії, зростання продуктивних сил, розвиток нових технологій, викликає зміни в системі суспільних відносин, зокрема з'являються нові відносини власності, на їх базі - нові соціальні класи, нові форми політичної влади, ідеології, мистецтва та інше. Проектування цієї схеми до умов сучасності приводить науковців до тези про перехід до нової фази капіталізму, коли класичні структури індустріального суспільства усуваються в міру впровадження комп'ютерних технологій.

Кардинальне прискорення темпів НТП розглядається в якості основного чинника перетворення соціально-економічних систем, проте, як зазначає М. Кастельс, соціальний контекст робить вирішальний вплив на підсумковий результат дії нейтральних за своєю суттю технологій [4, с. 234]. Зв'язок між тими чи іншими технічними нововведеннями і суспільно-економічною практикою має не прямий односпрямований, а складний взаємний характер, де багато що залежить від підходу соціуму до використання потенціалу нових технологій. Є й інший аспект даного питання – це технічна творчість, що здійснюється в певному соціальному контексті, діяльність винахідника носить суспільний характер, тому, як правило, створюються ті науково-технічні артефакти, на які пред'являється певне «соціальне замовлення». Звичайно, далеко не всі винаходи робляться як відповідь на потреби практики, тим не менш, суспільні відносини задають певний напрям НТП серед ряду можливих шляхів. Крім того, багато досягнень НТП не знаходять споживача в силу невідповідності запитам суспільства.

Роль НТП часто пов'язується з конкурентними позиціями окремих компаній і галузей на внутрішніх та світових ринках, з прискоренням темпів економічного розвитку національної економіки в цілому. Тому прослідковується наявність відносно високої кореляції між показниками технічного прогресу та довгострокового економічного розвитку, залежності між інноваційним потенціалом і можливостями здійснювати нововведення, формуванням ринкових конкурентних позицій, що в свою чергу залежить від гнучкості компанії, здатності реагувати на зміни на ринку і в техніці.

На сучасному етапі відбувається накопичення інноваційного потенціалу для економічного розвитку. Якщо в минулому основні технології виробництва розвивалися послідовно, одна за одною, то унікальність сучасності полягає в тому, що найважливіші технології, зокрема мікроелектроніка, нові матеріали і біотехнологія, одночасно досягають вищої фази свого розвитку. Вони можуть доповнювати один одного, в результаті чого виникають нові наукові напрями. Звідси і множинність застосувань та наслідків нових технологій, інакше кажучи, синергія цих нових галузей така, що можливості розробки нової продукції не обмежені [3, с. 2, 8].

Використання прямих і непрямих результатів наукових досліджень і розробок дає поштовх до появи нових виробництв, структурним зрушенням у міжнародній торгівлі, системі міжнародного менеджменту. Освоєння нових ідей та створення нових продуктів і послуг відкриває нові можливості для бізнесу. На рівні господарських організацій накопичена маса інформаційних, технічних, технологічних і організаційних змін створює умови переходу до систем інноваційного управління, що дозволяє за рахунок розробки нових

організаційних і управлінських рішень передбачати та реалізовувати нові можливості, що відкриваються у зовнішньому середовищі, конструктивно використовувати ресурсний потенціал компанії [1, с. 12-13].

Таким чином в умовах постійно змінного середовища запорукою успішно діяльності компанії в довгостроковій перспективі є здатність змінюватись в відповідності до змін ринкових умов, що забезпечується наявністю відповідних управлінських механізмів. Такими механізмами є механізм підтримки управлінських інновацій, які дозволяють створити необхідні умови для здійснення інновацій інших типів та є основою для організації інноваційного процесу в компанії. Головне для міжнародних компаній – це те, що вони повинні забезпечити формування безперервного ланцюга реалізованих інновацій, притому преактивного характеру з метою найбільш повного задоволення інтересів стейкхолдерів і досягнення на цій основі зростання прибутку, капіталізації в умовах високої динамічності зовнішнього середовища. Саме інтелектуально-технологічна модель управління в сучасних умовах стає об'єктивною необхідністю, що дозволяє сформувати і реалізовувати на практиці адекватну сучасним вимогам інноваційну модель розвитку підприємства, спрямовану на оптимальне розв'язання суперечностей між організацією як елементом системи і соціально-економічною системою в цілому.

Література

1. Ваганов П.И. Методологические проблемы управленческих инноваций / П.И. Ваганов. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2002. – 178 с.
2. Иванов Д.В. Феномен компьютеризации как социологическая проблема / Д.В. Иванов // Проблемы теоретической социологии. Изд-во С.-Петербург, ун-та, – 2000. – Вып. 3.
3. Инновационный менеджмент в международном бизнесе. – М.: Русская энциклопедия, 2004. – 412 с.
4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура: пер. с англ. / М. Кастельс. Под науч. ред. О.И. Шкаратана. – М.: ГУ-ВШЭ, 2000. – 608 с.

Фоменко Г.Г.

*Донецький університет економіки та права, м. Донецьк
Кафедра фінансів*

МОДЕЛЬ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ

Оптимізація витрат складний та багатоетапний процес. В умовах жорсткої конкуренції, суб'єкти господарювання прагнуть зменшити собівартість продукції за рахунок оптимізації витрат. Переважно оптимізації підлягають ті статті витрат, які мають більшу питому вагу в загальній структурі витрат діяльності, а саме: матеріалі витрати, витрати на оплату праці, амортизація, витрати на збут, адміністративні витрати, та загальновиробничі витрати. Витрати на соціальний захист працівників впливають на ефективність діяльності персоналу не менше ніж витрати на оплату праці. Однак, оцінити ефективність соціальних витрат можливо лише через деякий час, що знижує зацікавленість з боку власників людського капіталу. Недостатність досліджень, щодо продуктивного характеру витрат соціального призначення не дозволяє

відокремити представлені витрати в окрему особливу категорію. Тому оптимізація витрат на соціальний захист працівників і наразі здійснюється в контексті витрат на оплату праці.

В науковій літературі соціальні витрати набувають все більшого резонансу. Прагнення України стати європейською країною та збільшення обертів міжнародних відносин спонукає суб'єктів господарювання до ведення більш соціально відповідальної діяльності. Соціальна відповідальність бізнесу передбачає перш за все задоволення соціальних потреб працівників, а зрештою і суспільства.

Витрати на соціальний захист працівників опосередковано розглянуті в працях Е.В. Воловодова, Е.Д. Прогнимак, А.В. Ищенко [1], висвітлені питання соціальної відповідальності бізнесу висвітлені, виділені мотиви добровільної соціальної відповідальності бізнесу; О. Пацули [2], розроблено класифікацію соціальних витрат; В. Сапко, В. Пархоменко [3] та Т.О. Стрибулович [4], розглядали у своїх роботах вітчизняний та зарубіжний досвід ідентифікації соціальних витрат. Однак, створення моделі оптимізації витрат на соціальний захист працівників і нині лишається невирішеним завданням.

Оптимізація витрат полягає не в їх скороченні, метою є усунення зайвих витрат, створення такої структури витрат, при якій вони будуть приносити і дохід і прибуток, тобто забезпечувати результативність та ефективність діяльності. Інвестиції в людський капітал мають довготривалий термін окупності, але і соціально-економічний ефект від їх здійснення може перевищувати ефект від інших видів інвестування. В своїй діяльності П. Друкер [5] не раз зазначав, що люди - це ресурс, а не лише витрати. Оптимізація витрат на соціальний захист може позитивно вплинути на продуктивність та ефективність праці. Головний принцип оптимізації при цьому витратити не стільки, скільки необхідно для отримання доходу, а стільки – скільки призведе до росту капіталу. Оптимізувати витрати на соціальний захист працівників означає створити такий механізм управління ними, який забезпечить максимальну продуктивність при необхідній рівні витрат в синергетичній взаємодії з іншими статтями витрат на персонал.

Модель оптимізації витрат на соціальний захист працівників повинна відображати такі складові як: напрями оптимізації витрат, основну функцію, строк реалізації, обмеження основних параметрів, порівняльний аналіз функціонування до і після оптимізації, виконавців, які забезпечать процес оптимізації з урахуванням місії підприємства.

Інвестиції у соціальний захист працівників зрештою окрім збільшення соціального, інтелектуального, людського (трудоного) капіталу повинні призвести до збільшення об'єму прибутку, рівня продуктивності праці та зниженню рівня плинності кадрів, а відповідно і витрат на звільнення та пошук нових працівників [6].

Визначення строку оптимізації витрат на соціальний захист працівників та її виконавців супроводжується впровадженням додаткових планів оптимізації та звітності про виконання, які нині не використовуються на підприємствах України.

Розробка та реалізація моделі оптимізації витрат на соціальний захист працівників є одним з етапів функціонування механізму управління соціальним

захистом працівників. Метою створення моделі є визначення основних напрямів оптимізації на внутрішньому та зовнішньому рівні з наступної їх реалізацію для досягнення поставленої мети – забезпечення соціального захисту працівників з оптимальними витратами та максимальним соціально-економічним результатом. Крім того оптимізація витрат на соціальний захист працівників є частиною оптимізаційного процесу витрат на персонал, а зрештою і загальних витрат підприємства. Підприємство складна система, в якій взаємодіють всі елементи, впливають один на одного, забезпечують зальну мету та формують єдиний результат.

Література

1. Воловодові Е.В. Социальная ответственность бизнеса как фактор стабилизации общества / Е.В. Воловодові, Е.Д. Прогнимак, А.В. Іщенко // Економіка промисловості. – 2006. – № 3 (34). – С. 235-242.
2. Пацула О. Соціальні витрати підприємства та їхня класифікація / О.Пацула // Вісник КНТЕУ. – 2006. – № 3. – С. 26.
3. Сопко В.В. Бухгалтерський облік у підприємницькій діяльності / В.В.Сопко, В.Н. Пархоменко. – К.: Техніка, 1993. – 222 с.
4. Стрибулевич Т.О. Зарубіжний та вітчизняний досвід ідентифікації соціальних витрат в обліково-аналітичних системах / Т.О. Стрибулевич // Економічний аналіз. – 2010. – № 5. – С. 186-188.
5. Фитц-енц Як. Рентабельность инвестиций в персонал: измерение экономической ценности персонала /Як. Фитц-енц, пер. с англ.: Меньшикова М.С., Леонова Ю.П.; под общ. ред. В.И. Ярных. – М.: Вершина, 2006. – 320 с.
6. Эдерсхейм Е.Х. Лучшие идеи Питера Друкера / Е.Х. Эдерсхейм. – СПб.: Питер, 2008. – 384 с.

Харчук Л.В., аспірант

Житомирський національний агроекологічний університет, м. Житомир

АДАПТАЦІЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ДЛЯ РОЗВИТКУ БІОЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Досліджено сучасні тенденції світового та вітчизняного розвитку альтернативної енергетики. Визначено проблеми розвитку біоенергетичного сектору в Україні. Проаналізовано механізми стимулювання розвитку біоенергетики в світі. Оцінено діюче законодавство відносно стимулювання виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії. Ключові слова: енергетична безпека, альтернативна енергетика, біоенергетичний сектор, біогаз, біомаса.

Виклад основного матеріалу. В умовах сьогодення перед країнами світу гостро постає проблема вичерпаності традиційних енергетичних ресурсів, що негативно впливає на їх економічний та соціальний розвиток. З огляду на це для кожної країн, зокрема України, досить актуальним є питання розвитку та впровадження енергетики, що базується на доступних та відновлювальних джерелах енергії.

Україна імпортує близько 65% викопних енергоносіїв, що завдає загрози енергетичній безпеці країни. У порівнянні з країнами світу та Європи в енергетичному балансі України частка природного газу є удвічі вищою.

Суттєвою проблемою є також повільне впровадження та недостатнє використання відновлювальних джерел енергії. Частка альтернативної енергетики в енергетичному балансі країни є в 5 разів нижчою, ніж в країнах Європи.

Зважаючи на зазначені проблеми, особливої актуальності набуває дослідження та адаптація відповідного світового досвіду щодо розвитку біоенергетичного сектору в Україні. Протягом останніх років питання розвитку біоенергетики та ефективного використання біоенергетичних ресурсів широко розглядалося й аналізувалося у науковій літературі. Значний науковий внесок у дослідження проблеми стану та розвитку біоенергетики зробили вітчизняні та зарубіжні вчені К. Тімме, Л. Люкінг, Г. Мессен, Г.Г. Гелетуха, П.Т. Саблук, Г.М. Калетнік, В.Л. Коржова, С.О. Кудря, О.Г. Макарчук та ін. Разом з тим, комплекс питань, пов'язаних з дослідженням світового досвіду розвитку біоенергетичного сектору, потребує подальшого дослідження у напрямку його адаптації до вітчизняних умов господарювання.

Об'єктом дослідження є процес адаптації світового досвіду розвитку біоенергетичного сектору для України.

Біоенергетика – галузь електроенергетики, заснована на використанні біопалива, яке створюється на основі використання біомаси [8]. Сьогодні біомаса займає четверте за значенням місце у світі, як біопаливо, яке дає близько 2 млрд. т у.п. енергії на рік, що становить близько 14% споживання первинної енергії у світі [3]. Потенціал біомаси, яку має Україна сьогодні, – близько 30 млн. т умовного палива на рік. Використання цього потенціалу дозволить Україні до 2020 р. замінити 6 млрд. м³/рік природного газу та знизити викиди парникових газів на 11 млн. т CO₂-екв./рік [4]. Використання біомаси, як сировини для виробництва енергії з року в рік набуває прогресивного характеру.

За період з 1991 р. споживання енергії з ВДЕ в ЄС збільшилося вдвічі і становило в 2009 р. 153 млн. т н.е./рік, або 9% загального енергоспоживання ЄС-27. Енергія з біомаси становить 107,1 млн. т н.е. (70% від всієї енергії з відновлюваних джерел) [2]. Частка біомаси та відходів промисловості в споживанні первинної енергії України наразі складає 0,7%, що значно менше, ніж у країнах ЄС та світу.

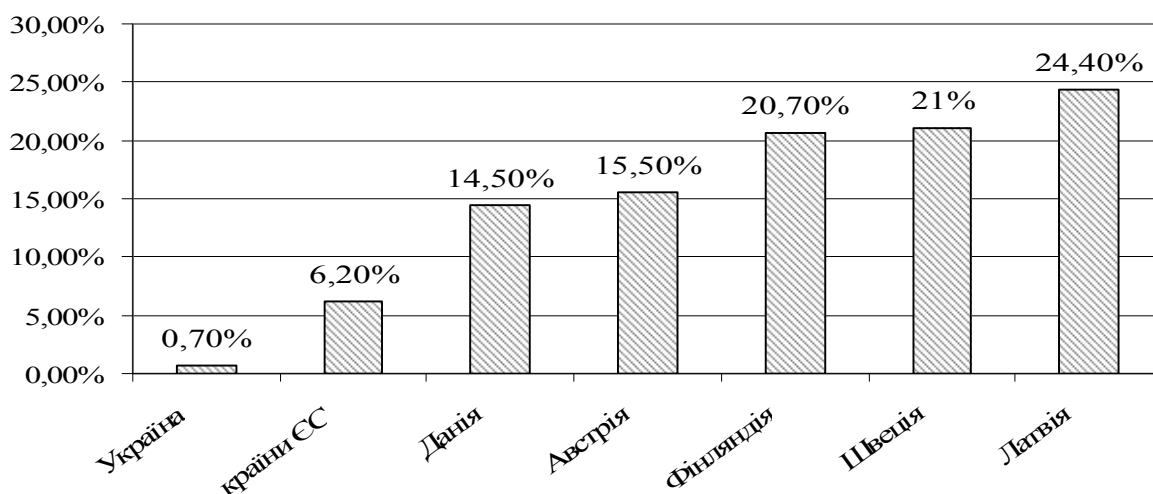

Рис 1. Частка біомаси у використанні первинної енергії в Україні та країнах світу 2009 р.

Джерело: сформовано за даними [7].

ЄС мають на меті до 2020 р. підвищити частку відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) в загальному енергоспоживанні з 9% до 20%. При цьому вже зараз 70% від всіх ВДЕ є біомаса. Відповідно до європейської «Дорожньої карти з відновлюваної енергетики», за рахунок ВДЕ в ЄС планує забезпечити 34% загального виробництва електроенергії вже в 2020 р. Виробництво електроенергії з біомаси (тверда біомаса, органічні відходи, біогаз) має потроїтися, досягнувши 9% від загального обсягу виробництва електроенергії [5].

За даними ряду досліджень, найбільш привабливим для інвесторів сегментом біоенергетики є виробництво біогазу, що може створити додаткове джерело доходів від продажу органічних добрив і плати за безпечну утилізацію органічних відходів. Вже сьогодні в багатьох країнах Європейського Союзу та світу суттєвою складовою енергетичного балансу є біогаз. В ЄС в 2009 р. було вироблено 8,3 млн. т н.е. біогазу (еквівалентно 10,3 млрд. м³ природного газу/рік) [7]. Лідером виробництва біогазу в ЄС є Німеччина, в якій наразі нараховується понад 7100 біогазових установок.

На сьогоднішній день в Україні побудовано 10 біогазових установок, але в порівнянні з країнами ЄС, наша країна досить далека від повноцінного їх використання, тому що без державної підтримки жодна з установок не є рентабельною. Потужний агропромисловий сектор України виробляє органічні відходи для біогазу в обсягах, які можуть замінити 2,6 млрд. куб. м природного газу/рік. Тільки гнойових відходів тваринництва достатньо для будівництва в Україні близько 4000 біогазових установок. При подальшому розвитку сільського господарства цей потенціал може зрости до 7,7 млрд. куб. м/рік у перерахунку на природний газ [6].

В країнах ЄС, як і в багатьох інших країнах світу, стимулом для розвитку відновлювальної енергетики є спеціальні підвищені так звані «зелені» тарифи на електроенергію, яка виробляється з відновлювальних джерел. В даний час «зелені» тариф на ВДЕ, в тому числі і на виробництво біогазу, діє в 41 країні світу та в 21 країні Європейського Союзу. В 2012 році в Україні було прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про електроенергетику» щодо стимулювання виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії» (№ 5485-VI від 20.11.2012) [1]. Проте, для електроенергії з біогазу цим законом встановлюється нижчий коефіцієнт «зеленого» тарифу ніж у 2011 р. ($K=2,7$ змінився до показника $K=2,3$) з подальшим поступовим зниженням. Таким чином, сектор біогазу не отримав достатнього стимулу для успішного росту.

Світовий розвиток біоенергетичного сектору характеризується наявністю широкого спектру і нормативно-правового забезпечення розвитку біоенергетики, а також державних програм підтримки направлених на збільшення виробництва біопалива.

Механізми стимулювання біоенергетики в країнах Європейського Союзу представлені в табл. 1.

Висновки. Проведений аналіз свідчить, що основою стрімкого розвитку біоенергетики є державна політика та цільова підтримка розвитку галузі ВДЕ. Розвиток сектору біоенергетики відбувається завдяки цілій низці механізмів стимулювання, що діють в країнах ЄС та в світі. Найбільш поширеними з них є

«зелені» тарифи, «зелені» сертифікати та надбавки (субсидії) на електроенергію, вироблену з відновлюваних джерел.

Таблиця 1

Механізми стимулювання розвитку біоенергетики в країнах ЄС

Країна	Заходи	Ефект
Німеччина	Закон проенергетичні податки 2006 р.; Закон про теплову енергію з ВДЕ 2009 р. За законом ВДЕ повне звільнення від податкових виплат за використання не розбавленого біопалива в сільському господарстві	Країна займає 3-є місце за використанням твердої біомаси в світі і перше місце за кількістю біогазових установок (в 2010 р. налічувалося близько 6000). Загальне зниження парникових газів за рахунок біоенергетики у 2010 році оцінено на рівні 65,5 млн. т
Австрія	Закон про «зелену» електроенергію 2002 р. з поправками 2006 р. запровадив «зелений» тариф не тільки на електроенергію з ВДЕ, а й на теплову енергію, що виробляється одночасно з нею	Частка біомаси (дрова та палети) в опаленні домогосподарств зросла з 19% до 20% за період 2004-2008 р.р. В 2010 р. в країні функціонувало 341 біогазова установка загальною потужністю 102,5 МВт
Фінляндія	У 1990 році був введений податок на викиди діоксиду вуглецю для викопних палив. У 2010 році податок складав 20 євро/т CO ₂ , а з 2011 року становить 30 євро/т CO ₂ для викопних палив, що використовуються для виробництва теплової енергії, і 50 євро/т CO ₂ – для рідких моторних палив	У 2012 р. частина біоенергетики в загальному енергоспоживанні країни становить 24%, до 2020 р. планується збільшити до 38 %
Великобританія	Від 2002 р. прийняті директиви про часткове звільнення від податків на виробництво біопалива	Збільшення кількості проектів з виробництва біодизельного палива
Франція	Застосовуються квоти на виробництво біопалива, також спеціалізовані податки	Країна займає лідируючі позиції з виробництва біодизелю та біоетанолу
Швеція	У 1990 р. введений податок на діоксин вуглецю для викопних палив. У 2012 р. податок становив 115 євро/т CO ₂ (найвищий серед країн ЄС)	У 2009 р. внесок біомаси до кінцевого енергоспоживання по секторах економіки в обсязі 31,7 % перевищив частку нафти, що становила 30,8 %

Література

1. Про внесення змін до Закону України «Про електроенергетику»: Закон України №5485-VI від 20.11.2012 // Голос України. – № 229 від 01.12.2012 р.
2. Гелетуха Г.Г. Аналіз механізмів стимулювання розвитку «зеленої» електроенергетики в Європейському Союзі / Г.Г. Гелетуха, Т.А. Железна, О.І. Дроздова // Промышленная теплотехника. – 2011. – № 5, Т. 33. – С. 35-41.
3. Концепція «неатомного» шляху розвитку енергетики України. – Рівне, Дніпродзержинська еколог. організація «Голос природи», Еколого культурний центр «Бахмат»-Артемівськ – Київ. – 2006. – С. 26.
4. «Зелений» тариф на біогаз – ефективний крок до енергозабезпечення України»: матеріали з виступу голови ради Європейсько-Української енергетичної асоціації Дейва Янга на прес-конференції в агентстві Інтерфакс 16 березня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.energyday.com.ua/ua/54/63.html>.
5. Біогаз на смену традициям // Україна Комунальна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jkg-portal.com.ua/ua/publication/one/bogaz-na-zmnu-tradicjam-27064>.
6. Ринок біогазу в Україні можна освоїти до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://project.ukrinform.ua/news/39470/?sphrase_id=143470.
7. Biomass Barometer, 2010 Eurostat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurobserv-er.org/pdf/baro200b.pdf>.
8. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Біоенергетика>.

Секція 4. Технічні науки**Білан Б.С.***Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне
Кафедра економічної кібернетики, старший викладач***СТАТИЧНА ТЕРМОПРУЖНА РІВНОВАГА ДВОШАРОВОЇ ТРУБИ ЗІ
СКРУГЛЕНИМ М-КУТНИМ ЗОВНІШНІМ ПРОФІЛЕМ ЗА ЇЇ
РІВНОМІРНОГО ОБТИСКАННЯ ТА ФРИКЦІЙНОГО НАГРІВАННЯ**

Вступ. Проблема фрикційної взаємодії тіл, що обертаються, виникає під час вирішення багатьох інженерних проблем машинобудування. Її складність її полягає у тому, що механічний аспект фрикційної взаємодії ускладнюється тим, що тертя, яке при цьому обов'язково виникає, породжує теплоутворення і спрацювання контактуючих поверхонь, зміну їх теплофізичних властивостей.

Початок систематичного вивчення контактних задач термопружності з урахуванням фрикційного теплоутворення від тертя тіл було започатковано М.В. Коровчинським [1], який побудував загальну теорію теплового контакту тіл з урахуванням тертя. У роботі [3] було вперше розглянуто плоску задачу термопружності про стиснення двох тіл за стаціонарного теплоутворення на ділянці контакту. Прагнення до збільшення точності розрахунків вимагає нових постановок як пружних, так і термопружних контактних задач, основною особливістю яких було би точніше врахування геометрії співдотичних тіл. Оскільки реальні тіла є обмеженими, то їх контактна взаємодія не завжди адекватно може бути описана теорією Герца.

До контактних задач також відносяться задачі про контакт циліндричних труб, актуальність яких полягає у тому, що порожнистий циліндр є найбільш розповсюдженим конструкційним елементом у машинобудуванні. Конструкції циліндричної форми часто використовують в авіаційній, гірничодобувній, нафтовій, газовій промисловості, теплоенергетиці, будівництві та в інших галузях. Напружено-деформований стан порожнистого циліндра за дії різних видів навантаження з урахуванням теплоутворення від дії сили тертя вивчений у працях [2, 4].

Незважаючи на численні публікації, що стосуються різних аспектів контактної взаємодії тіл з урахуванням теплоутворення від дії сил тертя, поза увагою дослідників все ж залишилося важливе для аналізу реальних процесів питання вивчення особливостей контакту та впливу теплоутворення на механізм розподілу напружень у двошаровій трубі з недосконаlostями форми під час обтиснення та фрикційного нагріву

Постановка задачі. Розглядається плоска статична гранично-контактна термопружна задача для двошарової m -кутної труби під дією фрикційного температурного поля і рівномірно розподілених стисних нормальних напружень на бічних поверхнях за умови, що механічні та теплофізичні характеристики матеріалів не залежать від температури. Внутрішня труба є круговою осесиметричною, зовнішня поверхня зовнішньої труби у

поперечному перерізі має форму m -кутника зі заокругленими кутами. Задача розв'язана методом малого параметра.

Нехай довга кругова осесиметрична труба 1 з внутрішнім радіусом a та зовнішнім радіусом c вставлена без натягу й прозору в зовнішню m -кутну трубу 2 з внутрішнім радіусом c (рис. 1). Зовнішня поверхня труби 2 у поперечному перерізі має форму m -кутника зі заокругленими кутами, рівняння якого визначене функцією $r_b = r_b(\varphi)$. На бічних поверхнях двошарової труби задаємо рівномірно розподілені стискувальні нормальні напруження $P_1(r = a), P_2(r = r_b)$.

Внутрішня труба обертається з малою сталою кутовою швидкістю ω , внаслідок чого на поверхні контакту труб від тертя за законом Амонтона виникає тепло. Між зовнішніми поверхнями двошарової труби і доквіллям, температуру якого вважають нульовою, відбувається теплообмін за законом Ньютона зі сталими коефіцієнтами тепловіддачі. Механічні та теплофізичні характеристики матеріалів труб не залежать від температури. Тепловий контакт труб неідеальний.

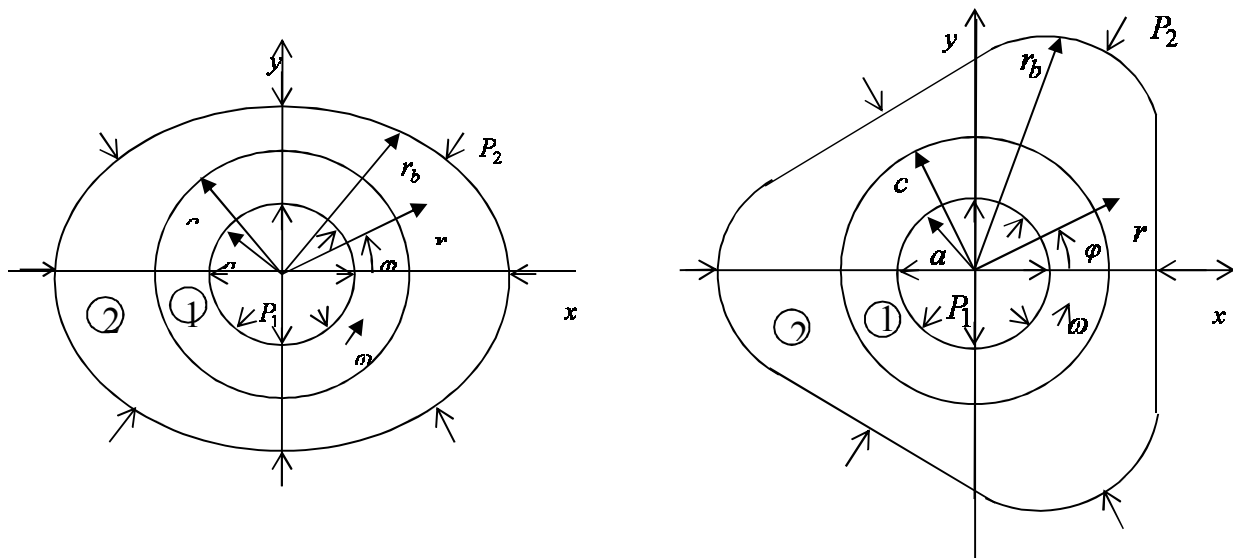

Рис 1. Схема задачі

Оскільки поставлена задача є плоскою, то для побудови її розв'язку використано полярну систему координат (r, φ) з полюсом у центрі поперечного перерізу внутрішньої труби та полярною віссю, що збігається з лінією геометричної симетрії двошарової труби.

За таких припущень визначено температуру, напруження і переміщення в трубах, зокрема, контактний тиск між ними. Розглянуто приклади розрахунку для конкретних пар матеріалів. Досліджені часткові граничні випадки.

Література

1. Коровчинский М.В. Плоская контактная задача термоупругости при стационарном тепловыделении на поверхностях соприкосновения / М.В. Коровчинський // Контактная прочность машиностроительных материалов. – М.: Наука, 1964. – С. 2-27.
2. Гриліцький Д.В. Про постановку контактних задач термопружності при неідеальному тепловому контакті тіл / Д.В. Гриліцький, В.П. Баран // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. мех.-мат. – 1987. – Вип. 27. – С. 10-13.

3. Грилицький Д.В. Контактні задачі термопружності з урахуванням теплоутворення / Д.В. Грилицький, О.О. Євтушенко // Мат. методи і фіз.-мех. поля. – 1992. – Вип. 35. – С. 93-100.
4. Грилицький Д.В. Плоская контактная задача нестационарной термоупругости с учётом теплообразования от трения / Д.В. Грилицький, А.А. Евтушенко, В.И. Паук // Изв. РАН. МГТ. – 1994. – № 5. – С. 62-68.
5. Білан Б.С. Статична термопружна рівновага двошарової еліптичної труби при обтисканні та фрикційному нагріванні / Б.С. Білан, Д.В. Грилицький, Г.Т. Сулим // Машинознавство. – 2004. – № 7 (85).
6. Білан Б.С. Статична термопружна рівновага двошарової m -кутної труби за її обтискання та фрикційного нагрівання / Б.С. Білан, Д.В. Грилицький, Г.Т. Сулим // Математичні методи і фізико-механічні поля. – 2005. – № 4.
7. Уздалев А.И. Температурные напряжения в пластинках, ограниченных двухсвязным контуром / А.И. Уздалев. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1975. - 175 с.

Зміст

Секція 1. Інформаційні системи і технології.....	3
Алпатов С.М. Аналіз використання екстремального регулювання в файлових і дискових системах.....	3
Божко К.М., Морозова І.В., Федченко Н.А. Застосування еквівалентних схем в методах інфрачервоної термографії сонячних елементів	5
Дегтяренко В.І. Методи штучного інтелекту, які використовуються в економіці	6
Спірін С.А., Кормановський С.І. Сучасні методи і засоби обробки та розпізнавання візуальної інформації	8
Секція 2. Економічні науки.....	11
Драбовський А.Г. Мезоекономічна теорія кооперативних систем та їх ефективна еластичність.....	11
Жигало І.І. Економічний інструментарій в стратегічному управлінні машинобудівних підприємств	12
Калініченко З.Д. Інноваційна активність підприємств і її вплив на реальний сектор економіки України	14
Кравченко О.В. Теоретичні основи формування корпоративної фінансової архітектури	17
Кузьмінський Б.Ю. Класифікація конфіскованих активів суб'єктів міжнародної економічної діяльності.....	19
Лаврук Н.А. Роль потреб у мотивації трудової діяльності жінок	20
Мачуга Н.З. Економічні аспекти управління якістю медичних послуг	23
Мороз О.І., Бабкіна Є.Ю., Коломоєць К.П. Сутнісні аспекти принципів бюджетного контролю	25
Немножко Р.В., Фролова Г.С. Нормативно грошова оцінка земель населених пунктів як механізм управління земельними ресурсами.....	26
Попченко В.О., Довгань М.В. Доходи державного бюджету: проблеми наповнюваності	28
Ратинський В.В. Формування інформаційної системи маркетингових досліджень.....	29
Ріппа М.Б., Повшук В.В., Гурнович Ю.А. Державне фінансування фізичної культури та спорту в Україні	30
Ружинська Н.О. Оцінка стану та ефективності використання потенціалу житлово-комунального господарства.....	33
Сениська Ю.Б. Становлення регіонального ринку праці.....	34
Ткачів С.М. Актуальні проблеми комп'ютеризації аудиту в Україні	35
Торба А.В., Шендеровська А.С. Фінансова безпека України в умовах глобалізації.....	37
Тютюнник В.С. Проблеми та перспективи інтеграції України до світового фінансового простору	38
Удод Н.М. Інтелектуально-технологічна модель розвитку міжнародних компаній в умовах комп'ютеризації світового господарства.....	39
Фоменко Г.Г. Модель оптимізації витрат підприємств на соціальний захист працівників	41
Харчук Л.В. Адаптація світового досвіду для розвитку біоенергетичного сектору в Україні	43
Секція 4. Технічні науки	48
Білан Б.С. Статична термопружна рівновага двохшарової труби зі скругленим m-кутним зовнішнім профілем за її рівномірного обтискання та фрикційного нагрівання	48

Віддруковано з готових діапозитивів в СМП "Тайп"
46006, м. Тернопіль, вул. Чернівецька, 44б,
тел./факс (0352) 52-61-61, 52-75-00